



# CREDINȚA





MITROPOLIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ PENTRU EUROPA OCCIDENTALĂ ȘI MERIDIONALĂ •  
PROTOPOPIATUL ELVEȚIEI • PUBLICAȚIA PAROHILOR « SF. IOAN-BOTEZĂTORUL » GENEVA ȘI  
« TUTUROR SFINȚILOR ROMÂNI » LAUSANNE

Adresa Redacției: Eglise Orthodoxe Romaine de Suisse, C.P. 6553 CH – 1211 GENEVE-6.  
Tel. +41(0)227004918, E-mail: bisericar@gmail.com, www.biserica.ch  
Responsabil de redacție: **Părintele Adrian Diaconu**

## CREDINȚA

apare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit IOSIF  
al Europei Occidentale și Meridionale

## CUPRINSUL REVISTEI:

<b>PROGRAMUL SLUJBELOR</b>	Săptămâna Patimilor și Sfintele Paști 2019 .....	1
<b>CUVÂNTUL MITROPOLITULUI</b>	Scrisoarea pastorală a Ips. Mitropolit Iosif la Sf. Paști .....	2
<b>EDITORIAL</b>	Quelle place a la joie de la résurrection du Christ dans notre vie ? ...	4
<b>CALEA SPRE ÎNVIERE</b>	Întreita chemare la desăvârșire a creștinilor – Despățimirea .....	6
	Cunoașterea și contemplarea lui Dumnezeu în creație .....	9
	Experiența mistică a unirii cu Dumnezeu .....	13
	Duhul smereniei - baza vieții duhovnicești .....	17
<b>CUVINTE DUHOVNICEȘTI</b>	Sfaturi și rugăciuni duhovnicești (în imagini) .....	19
<b>RUBRICA MICUȚULUI CREȘTIN</b>	Copilul bine crescut. Cum sădăm rugăciunea în sufletele copiilor....	20
<b>RUBRICA PATRISTICĂ</b>	Duminica Sfinților Români .....	22
<b>RUBRICA TINERILOR</b>	Întâlnirea Tinerilor Nepsis-CH la Lausanne .....	25
<b>RUBRICA BIBLICĂ</b>	Canonul Noului Testament .....	27
<b>L'ORTHODOXIE VAUDOISE</b>	Les premiers pas de l'ACOV ( <i>Jean Louis Chanceler</i> ) .....	30
<b>VISITE DU PAPE EN ROUMANIE</b>	Le dialogue entre l'Eglise orthodoxe et l'Eglise catholique romaine ( <i>Bogdan Paiu</i> ) .....	32
<b>RĂSPUNS LA ÎNTREBĂRILE TINERILOR CITITORI</b>	Reconcilierea Bisericii Ortodoxe cu celelate două confesiuni creștine .....	35
	Faptul că noi românii suntem preponderent ortodocși, aceasta ne plasează la coada celorlalte țări europene ? .....	37
	De ce Biserica Ortodoxă nu acceptă incinerarea morților .....	37
<b>IN MEMORIAM</b>	Spiridon Puiu Ganea (+ 27 mar. 2019) .....	40

La editarea acestui număr au colaborat : pr. **Adrian** – redactarea articolelor semnate și ale Redacției, numerizarea textelor, alegerea pozelor și premachetarea revistei ; **Jean-Louis Chanceler** și **Bogdan Paiu** (parohia Lausanne) - redactarea articolelor semnate; **Cătălin Grăjdieru** – prelucrarea pozelor ; **Lucian Florea** – machetarea revistei pentru tipar ; **BestPrint-București** – tiparul revistei.

Coperta 1 : Uși împărătești oferite în dar de PF. Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române SS. Papei Ioan-Paul al II-lea, cu ocazia vizitei sale la Vatican în oct. 2002





## PROGRAMUL SLUJBELOR – SFINTELE PAȘTI 2018

**La Geneva**

Biserica: Av. Eugène-Lance 2,  
Grand-Lancy/Geneva

**Slujba Învierii**

**Sâmbătă 27 aprilie, ora 22:00.**

**Duminică 28 apr. ora 11:30** Sf. Liturghie  
urmată de sl. vecerniei (a doua Înviere).

**Slujbele în Săptămâna Mare**

**Joi 25 apr.** la 18h, Denia celor 12 Evangh.

**Vineri 26 apr.** 18h30, scoaterea Sf. Epitaf  
și program de spovedit;

**Vineri 26 apr.** 20h00 Prohodul Domnului  
urmat de ocolirea bisericii.

**Sâmbătă 27 apr.** la 10h00 program de  
spovedit și împărtășit **copiii**.

**Slujbele duminicale**

Se oficiază în fiecare **1a și a 3a duminică**  
din lună, între 9h45 și 12h00 (în 1a dum.  
oficiază pr. Adrian, iar în a 3a pr. Florin).  
După fiecare slujbă se servește o cafea.

**Sâmbătă seara**

În Postul Paștelui și în Postul Crăciunului,  
în ajunul slujbelor duminicale, la 18h30  
se oficiază *slujba vecerniei*, urmată de  
*o cateheză*. Înainte de slujba vecerniei  
preotul spovedește.

**Catehism pentru copii**

În fiecare 1a și a 3a duminică din lună,  
după împărtășit, copiii sunt așteptați la  
lecția de catehism ș.a. activități practice.

**La Lausanne**

Biserica: Av. de la Harpe 2A,  
Cripta Templul Montriond

**Slujba Învierii**

**Sâmbătă 27 aprilie, ora 24:00.**

**Duminică 28 apr.** la 17h30 a doua Înviere.  
**Luni 29 și Vineri 3 mai,** la 10h, Sf. Liturghie.

**Slujbele în Săptămâna Mare**

**Luni și Marți,** 18h30, Denie și Liturghie.

**Miercuri 24 apr,** 18h00, **Taina Sf. Maslu**

**Joi 25 apr.** la 10h, Sf. Liturghie;

la 18h Denia celor 12 Evanghelii.

**Vineri 26 apr.** la 18h Prohodul Domnului

**Program de spovedit** în Săpt. Mare:

de luni până vineri de la 17h00.

**Slujbele duminicale**

**În fiecare duminică și sărbătoare** din  
cursul săptămânii, între 9h45 și 12h00 (în  
1a dum. oficiază pr. Florin, iar în celelalte  
duminici oficiază pr. Adrian).

**Vineri seara**

În fiecare vineri la 18h30 se oficiază *slujba*  
*vecerniei* urmată de *o cateheză*.

Înainte de slujba vecerniei preotul  
spovedește. Slujba vecerniei nu se oficiază  
în vacanța de vară - iulie și august.

**Catehism pentru copii**

În fiecare duminică din lună, după  
împărtășit, copiii sunt așteptați la lecția de  
catehism ș.a. activități practice.

**TABĂRA DE VARĂ PENTRU COPII: CRET-BERARD/VD 10-14 IULIE 2019**

Din încredințarea și cu binecuvântarea Ips. Mitr. Iosif vom organiza și anul acesta Tabăra de vară pentru copii, la **Crêt-Bérard**, Puidoux/VD, în prima săpt. de vacanță (**10 - 14 iulie 2019**). Părinții sunt rugați să-și înscrie cât mai curând copilul/copiii (cu vârsta între 7 și 15 ani). Prețul este același, 250.- Frs / copil (totul inclus, în afară de transport).

Pr. Adrian Diaconu, 022 700 49 18 / 021 601 03 30 / [diaconu.adrian@gmail.com](mailto:diaconu.adrian@gmail.com)



## ✠ CUVÂNTUL MITROPOLITULUI ✠

### PASTORALA IPS. PĂRINTE MITROPOLIT IOSIF LA SĂRBĂTOAREA SFINTELOR PAȘTI

*Preaiubiți Părinți, Frați și Surori în Domnul, Hristos a înviat!*

Taina Patimilor, Suferinței și Răstignirii Domnului nostru Iisus Hristos, o trăim și o înțelegem doar în taina morții pe Cruce și apoi în cea a ridicării Sale din mormânt, adică a Învierii Sale din morți.

Darul pe care Iisus Hristos Domnul ni-l face prin Învierea Sa din morți este de negrăit, pentru că nu ne dăruiește ceea ce aparține vieții trecătoare, ci ceea ce este veșnic și netrecător, nepământesc și ceresc, și de aceea Îl primim în puterea nopții cu mâinile pline de lumină și inimile pregătite și larg deschise porțile sufletului, bine știind că El a învins întunericul cel mai de temut pentru noi oamenii : moartea!

Pentru a ne face părtași lucrării Lui, Îl primim prin post și rugăciune, știind că prin suferințele și Patimile Sale a ajuns până la noi mila Cerului și dragostea Tatălui ceresc.

*Îl primim însetați de viață,* neputând să ne împăcăm cu moartea care ne-a devenit cea mai mare povară.

*Îl așteptăm și Îl primim răstigniți*



*de patimile și păcatele noastre, de dependențele noastre, precum El ne îndeamnă : „veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi” (Mt 11,28). Îl primim deznădăjduiți,* pentru că moartea nu pare a ne lăsa din mrejele ei, nici pe noi nici pe copiii noștri, nici pe cei dragi nouă, dar care iată, astăzi, este constrânsă

să lase afară prada ei cea mult râvnită : viața noastră!

*Îl primim cu sufletele în întuneric,* aproape orbiți de păcatul pe care îl iubim așa mult și care ne face orbi, dar pe care El îl spulberă într-o clipă pe Cruce precum pe cel al tâlharului care se căiește răstignit de-a dreapta Lui.

*Îl primim și Îl așteptăm plini de grijile vieții,* îngrămădite de-a valma în inimile noastre, pe care El ne cere să le punem la picioarele Crucii Sale.

*Îl primim plini de îndoieli asupra a ceea ce suntem și asupra a ceea ce devenim în lumea aceasta, dar și asupra a ceea ce devine lumea aceasta în care trăim.*

*Îl primim plini de suferințe,* care fac să crească în noi teama de



moarte și de singurătate, dar și pe acestea le ia pe umerii Lui, împreună cu Crucea. „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit?” (Mt 27, 46) (...). De la acest strigăt al Lui pe Cruce, nu mai este singurătate pentru cel care Îl cheamă pe nume, precum El, chemându-L în fața morții pe Tatăl, L-a apropiat pentru veșnicie de noi, cei care de fapt L-am părăsit. Cuvântul Întrupat a gustat omenește împreună cu noi singurătatea în fața răului și a morții, pe care nu El le-a creat.

### Iubiți frați și surori,

*Îl așteptăm și Îl primim pe Hristos Cel Răstignit și Înviat plini de noi înșine, nevăzând pe cel de lângă noi care zace în uitare. Însă El ne deschide ochii și urechile să îl vedem și să îl auzim pe aproapele ca pe fratele nostru.*

*Îl primim pe Hristos cu mintea plină de lumea aceasta muritoare, însă El o înalță spre frumusețea pe care El a ascuns-o în ele prin creație, care se oglindește încă în toate cele din jurul nostru, în cer și pe pământ.*

*Îl așteptăm și Îl primim cu ochii plini de judecata aproapei, încărcându-l pe cel de lângă noi cu toată vina lumii acesteia. Hristos Domnul ne face, luând toată vina noastră asupra Lui, să vedem adevărul și să luăm și noi povara celui de lângă noi și vinele lui să le purtăm ca și cum ar fi ale noastre, precum El face cu noi. Îl așteptăm și Îl primim îngropați în gânduri și incertitudini și temeri. El ne ridică și ne învie cu dragostea*

Sa și cu încrederea Sa în om, în noi, îmbrățișându-ne cu dragoste la sânul Său, precum o mamă pruncul abia născut, căruia îi dă toată căldura sa, ținându-l viu și încrezător că poate crește și el în dragoste, chiar dacă în afara brațelor părintești totul îi este potrivit.

*Dar în același timp, iubiți frați și surori, Îl primim plini de nădejde, zicând și noi ca Apostolii, pe care i-a întrebat Domnul de ce nu pleacă de la El: „...Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veșnice. Și noi am crezut și am cunoscut că Tu ești Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui viu” (In 6, 68).*

*Îl așteptăm și Îl primim cu dragoste, puțina noastră dragoste omenească, încercată și rănită de toate eșecurile prin care trecem în viață, dar care crește în dragostea Maicii Domnului care L-a primit și în numele nostru în sânul său și prin care S-a înomenit Fiul lui Dumnezeu.*

### Iubiți credincioși,

Rog pe Hristos Domnul Cel care ne-a ridicat din moarte la viață și care ne încredințează că nu de Cruce trebuie să ne fie teamă, ci de păcat – căci fără Cruce nu este Înviere –, să vă poarte pașii pe căile vieții spre toate faptele cele bune și să vă binecuvânteze !

Al vostru către Hristos Domnul rugător și de tot binele doritor,

† **Mitropolitul Iosif**

(Paris, Sf.Paști 2018)



## ✠ EDITORIAL ✠

## QUELLE PLACE A LA JOIE DE LA RÉSURRECTION DU CHRIST DANS NOTRE VIE

### La société contemporaine entre ses rêves et ses cauchemars

Le XXI<sup>e</sup> siècle nous confronte à un avenir gouverné par l'intelligence artificielle et également aux grands défis contemporains.

Que deviendront nos démocraties quand Google et Facebook connaîtront nos goûts et nos préférences politiques mieux que nous-mêmes? Qu'advient-il de l'État providence lorsque nous, les humains, serons évincés du marché de l'emploi par des ordinateurs plus performants? Quelle utilisation certaines religions feront-elles de la manipulation génétique?

Que deviendra le monde de demain lorsque, à nos mythes collectifs tels que les dieux, l'argent, l'égalité et la liberté, s'allieront de nouvelles technologies démiurgiques. Et que les algorithmes, de plus en plus intelligents, pourront se passer de notre pouvoir de décision. Car, tandis que *l'Homo sapiens* devient *Homo deus*, nous nous forgeons un nouveau destin.

Pourquoi la démocratie libérale est-elle en crise? Sommes-nous à l'aube d'une nouvelle guerre mondiale? Que faire devant l'épidémie de "fake news"? Quelle civilisation domine le monde: l'Occident, la Chine ou l'Islam? Que pouvons-nous faire face au

terrorisme? Que devons-nous enseigner à nos enfants?

Voici quelques questions qui nous incitent à décrypter les *rêves et les cauchemars* de ce siècle sous tous ses aspects - politique, social, technologique, environnemental, religieux, existentiel... Un siècle de mutations dont nous sommes les acteurs et auquel, si nous le voulons réellement, nous pouvons encore redonner sens par notre engagement. Car si le futur de l'humanité se décide sans nous, nos enfants n'échapperont pas à ses conséquences. (*Yuval Noah Harari, 21 leçons pour le XXI<sup>e</sup> siècle, Albin Michel 2018*).

### Malgré sa mort l'homme vit dans ce monde comme un immortel

En voyant tous les défis de la société contemporaine avons-nous encore des raisons de vivre dans la joie à laquelle le Jour de la Résurrection nous appelle? Pouvons-nous encore nous réjouir en connaissant l'avenir de plus en plus sombre pour nous et surtout pour nos enfants et petits-enfants?

Si nous examinons rétrospectivement les mutations que la société humaine a subies au cours de son histoire multimillénaire, nous constaterions que la miséricorde



divine, en respectant pleinement le libre-arbitre de l'homme, est toujours providentiellement intervenue pour faire ressortir le meilleur, pour l'homme et pour la société humaine, de ce que l'homme a choisi.

D'autre part, si on réfléchissait un peu à la condition de notre vie dans ce monde on découvrirait que l'homme, bien que né avec le certificat de sa mort dans la poche, ne cesse de vivre comme si la mort n'existait pas. Pourquoi cette ignorance vis-à-vis de sa propre mort ? Parce que l'homme sait, dans son subconscient, qu'il a été créé pour l'éternité et que la mort corporelle n'est qu'une parenthèse triste mais nécessaire pour que son âme continue le cheminement vers la vie éternelle.

C'est grâce à cette empreinte d'éternité que l'homme porte dans la profondeur de son âme qu'il vit dans ce monde comme un immortel.

### **La Résurrection du Christ est l'authentique joie de notre vie**

Si nous regardons l'avenir uniquement dans la perspective de cette vie immanente, nous ne trouverons malheureusement aucune raison d'espérer et encore moins de se réjouir. Mais, si nous regardons l'avenir à travers notre âme, par les yeux de la foi, de l'espoir et de l'amour, nous nous convainçons qu'il existe, heureusement, un grand espoir dans l'authentique joie que le Christ nous a apporté par Sa Résurrection, l'évènement central de toute l'histoire de l'humanité, que nous les chrétiens célébrerons prochainement.

Pour apprivoiser cette joie, la mieux comprendre, la sentir et la vivre il s'impose quand même une condition: chacun et chacune d'entre nous a besoin d'un minimum de transformation intérieure.

Ce n'est que par la purification de l'âme que nous pouvons avoir accès au Christ – le Fils de Dieu - et à la réalité de cette vie, basée sur l'amour et le sacrifice de Dieu pour nous. "Si le Fils de Dieu ne s'était pas fait homme pour, grâce à sa résurrection, offrir la vie éternelle aux humains, on n'aurait jamais su pourquoi le monde existe et pourquoi les générations naissent et meurent les unes après les autres. Toutes les tentatives de la pensée humaine pour trouver un sens au monde n'auraient été que des spéculations. Seul le Christ né et ressuscité nous donne la clé du rôle positif du monde et de la vie humaine.

Il nous a montré qu'un autre but existe, qui dépasse ce monde où tout disparaît. Il existe un autre monde d'où le Christ est venu comme le soleil resplendissant de justice, vainqueur du mal dans le monde et en nous. C'est lui qui, par sa résurrection, nous a apporté l'authentique joie de la vie éternelle" *(le père Dumitru Staniloae)*.

Que cette joie éclate enfin dans la nuit pascale de nos coeurs embrasés d'amour céleste, pardonnés et réconciliés avec la vie sans fin! C'est mon souhait pour chacun et chacune de vous, avec mon amitié et ma prière.

*Père Adrian Diaconu*



## ✠ CALEA SPRE ÎNVIERE ✠

### INTREITA CHEMARE LA DESAVARȘIRE A CREȘTINILOR

În Conferința sa de la biserica Grădina Icoanei din București, susținută în prima săptămână a Postului Mare (joi 14 martie 2019), conferință din care sunt inspirate articolele din această rubrică\*, Pr. diac. Adrian Sorin Mihalache de la Facultatea de Teologie din Iași a propus auditoriului o reflecție asupra textului Evangheliei ce s-a citit în seara respectivă după Canonul cel Mare.

Reflecția, abordată într-un înțeles duhovnicesc, privitor la cele trei chemări pe care Mântuitorul le adresează creștinilor prin cuvintele: *"cereți și vi se va da", "căutați și veți afla", "bateți și vi se va deschide"* (Matei 7, 7), a fost legată, conform interpretării Sf. Maxim Mărturisitorul, de cele trei stadii ale vieții duhovnicești, care debutează prin *efortul de despățimire*, continuă cu *eforturile de contemplare a lui Dumnezeu în lumea creată*, și sfârșește prin *experiența mistică a unirii cu Dumnezeu*.

Aceste trei provocări, pe care Evanghelia le ridică în fața omului modern, sunt cele care ne pot da șansa să ne trezim la o viață duhovnicească mai intensă, mai ales acum în perioada Postului Mare, când ne pregătim să întâmpinăm, prin nevoiță și vrednicie, marele praznic al Învierii Domnului.

#### DESPĂTIMIREA

(prima etapă a desăvârșirii)

#### "Cereți și vi se va da" (Mat. 7, 7)

Trebuie subliniat că patimile deformează felul de funcționare al simțurilor și modul în care mintea mea pricepe realitatea. Omul pătimăș vede realitatea deformat, iar simțurile lui nu informează cu privire la realitate într-un mod adecvat sau corect. În această situație este dificil să pot cunoaște ceva, și cu atât mai puțin pe cineva, câtă vreme firea mea este pătimășă sau deformată de poftă *"pofța ochilor, pofța trupului și trufia vieții nu sunt de la Tatăl"* (I Ioan 2, 16).

De aceea prima treaptă în viața duhovnicească, înainte de a ajunge

să-L întrevădem pe Dumnezeu sau să Îl cunoaștem din cele văzute, din Sfânta Scriptură și chiar din noi înșine, prima treaptă care ne duce la putința de a-L vedea pe Dumnezeu în toate circumstanțele este *despățimirea*, adică îndreptarea utilizării puterilor noastre sufletești.

Numai o viață pusă în rânduală poate reorganiza aceste puteri ale sufletului și le poate reorienta spre cunoașterea lui Dumnezeu, prin frumusețea lumii și prin armoniile pe care aceasta le cuprinde în ea. Despățimiți, putem vedea mai ușor pe Hristos în lume, în sfintele scripturi și în noi înșine.





Ei bine, cuvintele Sfintei Evanghelii : ”*cereți și vi se va da*” (Mat. 7, 7) pot fi înțelese ca un prim îndemn, ca o primă chemare la *despățimire*. Atunci când cerem ceva sau facem ceva ne exprimăm dorința sau voința a ceea ce dorește firea noastră să lucreze. Cuvintele Mântuitorului ne încredințează că, cel care cere va primi.

O dată ajunși la dorința de a ne despățimi, ca expresie a voinței noastre, care vrea să se desprindă din greșita întrebuintare a lumii și a puterilor ei, trebuie mai întâi să cerem acest lucru, ca să îl și primim.

Poposind puțin asupra acestui îndemn vom vedea că există un contrast foarte mare între el și condiția noastră obișnuită.

### **Ce-și dorește omul post-modern să i se îndeplinească ? În jurul căror ținte este centrată cererea lui ?**

Cerințele noastre, indiferent cum, când și cui le adresăm, sunt expresia dorințelor noastre. Spune-mi ce-ți dorești, ca să-ți spun cine ești !

*Despățimirea* ar trebui să fie prima cerință a omului duhovnicesc către Dumnezeu. Ori realitatea ne arată că tendințele și cerințele noastre nu sunt axate pe *despățimire*, adică pe curățirea firii de cele păcătoase și pe capacitatea omului de a-și regla firea sa interioară, ci din contră.

Societatea în care trăim, speculând dorințele și plăcerile noastre, prin abilitățile ei de marketing și de consum, ne convinge, în mod diametral opus, că noi trebuie să ne dorim și să cerem lucrurile ei, nu *despățimirea* ci mai degrabă *împățimirea* în ceea ce ea ne poate oferi.

La prima vedere *despățimirea* pare a fi ușor de obținut de la Dumnezeu, dacă o cerem și ne-o dorim cu adevărat, pt că avem garanția cuvintelor Mântuitorului Hristos, care ne încredințează : ”*cereți și vi se va da*”. Pe de altă parte, însă, este greu să o primim dacă noi cerem de la El, și ne dorim, doar lucrurile acestei lumi materiale.

### **Cerința despățimirii trebuie făcută cu toată voința și cu toată ființa**

Nu putem să primim ceva ce nu cerem cu determinare și insistență. Și aici este marea noastră dramă, că alergăm după bunurile amăgitoare ale acestei lumi trecătoare, sperând că osteneala aceasta ne va ajuta și în progresul nostru duhovnicesc. Ori experiența monastică ne învață că trebuie să cerem de la Dumnezeu mai întâi bunurile duhovnicești, ca să putem obține mila și ajutorul divin pentru restul nevoilor vieții noastre.

Nu ne putem despățimi în mod implicit (colateral) urmărind alte ținte cu speranța că, în cele din urmă, ni se va oferi și aceasta, fără o cerință stăruitoare expresă și fără o insistență. Exemplul autorilor Filocaliei și al Părinților Bisericii este edificator în acest sens, pentru că ei ne arată cât efort a trebuit să depună, fiecare în parte, pentru *despățimire*, întrucât firea le era profund deformată de patimile acestei lumi. Câtă vreme privim la ea, la invitațiile ei, la ecranele ei, lumea ne îmbie, ne pătrunde, ne ademenește, ne colorează voința, ne convinge dorințele, ne fixează idealurile, ne amprentează năzuințele, speranțele și modul în care ne reprezentăm propria



fericire. Cum să ceri despățimirea cu toată ființa ta, când tu te simți confortabil în impostura pe care ți-o oferă lumea în care trăiești?

De aceea este foarte greu pentru noi, care trăim în mijlocul acestei lumi, să cerem insistent de la Dumnezeu despățimirea. Pentru că *despățimirea* nu se poate obține decât dacă o ceri lui Dumnezeu cu toată determinarea, din toată voința și cu toată ființa ta, printr-un act de mobilizare interioară și de adeziune sinceră și totală la această dorință.

Iată de ce este foarte important - mai ales în Postul Mare, când rostim la Canon "*Miluieste-mă Dumnezeule, miluieste-mă*" sau "*Doamne miluieste*" de 40 de ori - să ne facem o proprie radiografie duhovnicească asupra a ceea ce cerem de la Dumnezeu, ceea ce ne dorim de la El, cum cerem și, mai ales,

cât de intens cerem, cât de determinați suntem în ceea ce cerem, cunoscând că numai rugăciunea stăruitoare poate aduce cu adevărat mila lui Dumnezeu asupra noastră.

Procesul *despățimirii* poate fi îndelungat, pe măsura patimilor care au amprentat de-a lungul timpului chipul lui Dumnezeu din noi, de aceea, cu cât dorința noastră de redresare va fi mai mare, cu atât și procesul va fi mai scurt și mai eficient.

După ce am asimilat această primă cerință a *despățimirii* (asupra căreia vom reveni și în etapa următoare, pentru că *despățimirea* stă la baza *cunoașterii lui Dumnezeu*), ne putem îndrepta conștiința către cea de-a doua cerere despre care Mântuitorul ne vorbește în același text, "*căutați și veți afla!*" .



Icoana Răstignirii, biserica din Lausanne



## CUNOAȘTEREA SAU CONTEMPLAREA LUI DUMNEZEU ÎN CREAȚIE

A doua etapă a nevoinței creștinului spre desăvârșire - pe care Sf. Maxim Mărturisitorul o tâlmăcește legându-o de diverse momente din Vechiul și Noul Testament - este *cunoașterea lui Dumnezeu din cele văzute sau contemplarea lui Dumnezeu în creație*, cf. textului de la Matei 7, 7 : "*căutați și veți afla !*"

### Despățimirea – condiția cunoașterii lui Dumnezeu în creație, în scriptură și în noi înșine

Dacă în alte forme de cunoaștere nu interesează pe nimeni de calitatea vieții noastre interioare, în acest caz pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu este nevoie mai întâi să ne despățimim, întrucât exigența vieții filocalice și a celei duhovnicești este chiar aceasta, a purificării sufletului de patimi, condiția sine-qua-non a întrevederii și a cunoașterii lui Dumnezeu.

Din păcate însă, modul nostru de viață în această lume este diametral opus acestei cerințe, întrucât omul se umple cu lumea aceasta, cu lucrurile și cu amăgirile ei, și nu mai poate fi sensibil la a crede în Dumnezeu, în existența și în lucrarea Lui. Conduita obișnuită a omului contemporan este una consumistă, ceea ce înseamnă o conduită pătimășă față de lucruri.

Cât de mult suntem legați de dorința de *a avea*, și ce eforturi facem pentru acest *a avea*? Răspunsul pe care-l știm cu toții, pentru că îl trăim din plin, ne demonstrează cât de pătimăș suntem legați de lucrurile materiale ale acestei lumi, și de aici incapacitatea de fond a ființei noastre de a-L mai căuta și a-L cunoaște pe Dumnezeu.

Cunoașterea lui Dumnezeu presupune o decuplare față de lumea

sensibilă, o părăsire a lui *a avea* pentru a trece în lumea lui *a fi*, adică a exista ca ființă vie. De aceea Mântuitorul spune mai întâi "*cereți și vi se va da*", și după aceea "*căutați și veți afla*"; să ne dorim și să cerem mai întâi despățimirea, și numai după aceea să-L căutăm pe Dumnezeu în creație, în scriptură și în noi înșine.

Căutarea este expresia dorinței de cunoaștere, iar cererea este expresia unei voințe căreia îi lipsește ceva; conștiința nedesăvârșirii, a nediplinătății, a fragilității ni se vede în cerere; noi cerem când avem nevoie de ceva, dar căutăm atunci când vrem să înțelegem ceva.

Așadar, trebuie să luăm distanță față de poftele și de plăcerile trupești, ca să putem cunoaște pe Dumnezeu.

Mai întâi să cerem să părăsim condiția omului păcătos și pătimăș, și numai după aceea să-L căutăm pe Dumnezeu în creație, în scriptură și în noi înșine.

### Conștiința nevredniciei este definitorie în căutarea și cunoașterea lui Dumnezeu

"*Căutați și veți afla*"! Ca și în etapa precedentă – "*cereți și vi se va da*" - și aici întâlnim contrastul dintre chemarea Mântuitorului și ceea ce noi înșine facem sau ceea ce ne invită lumea să facem. Care sunt căutările noastre astăzi? Ce dorim noi să aflăm?



O ființă rațională ar trebui să fie o ființă cu un proiect și cu un scop al vieții. Dacă cineva ne întrebă ce căutați în viața aceasta, ar trebui să-i răspundem fără echivoc: *îl căutăm pe Dumnezeu!* Adevărul este că noi nu știm exact ce căutăm, pentru că puțini sunt pregătiți să răspundă astăzi corect la această întrebare.



Contrastul despre care am amintit este și în acest caz foarte mare, pentru că noi suntem în situația de nu-L mai căuta pe Dumnezeu, și este foarte greu să găsim, să cunoaștem sau să contemplăm ceva ce nu căutăm. Nu avem

cum să-L găsim pe Dumnezeu în lumea sensibilă, pentru că omul care se înconjoară doar de realitățile omenești nu le mai poate sesiza pe cele dumnezeiești.

### Universul – o nesfârșită uimire și o inegalabilă frumusețe și armonie

Beneficiem astăzi de atâtea descoperiri științifice, care ne arată cât de frumos este Universul în care trăim, și totuși omul este atât de trist! Dacă l-am cunoaște pe Dumnezeu în creația înconjurătoare ne-am da seama că nu avem nici-un motiv să fim deprimați. Singurul motiv autentic de supărare pe care omul ar trebui să-l aibe este propriul lui păcat, în rest toate lucrurile sunt extraordinare.

Universul însuși vorbește despre Dumnezeu pentru cineva care se adâncește în el și coboară în tainele lui, pentru cel ce dorește să-i cunoască frumusețea lui, iar starea pe care el o oferă acestor oameni este una de uimire și de bucurie, o stare care te ampretează pentru tot restul vieții (vezi experiența marilor cercetători științifici care - atei fiind - au ajuns în cele din urmă să înțeleagă că Universul este atât de bine organizat încât nu sfârșește să ne uimească, și prin aceasta ne duce

Expresia căutărilor mele este expresia a ceea ce eu sunt în adâncul meu. Există într-adevăr o mare slăbiciune în cel care cere (cel care *"cerșește"*) lui Dumnezeu să-l ierte și să-l miluiască, dar în același timp există și o mare tărie, care vine din curajul și puterea pe care acela o are să recunoască că a greșit și că este nevrednic de mila lui Dumnezeu. Tocmai *conștiința aceasta a nevredniciei*, care ne face să cerem, este o revenire a omului în firea sa originală (vezi ex. Fiului Risipitor, care prin conștiința păcatului și-a revenit în sine și așa s-a ridicat din moarte la viață *"pierdut a fost și s-a aflat, mort a fost și-a înviat"* Lc. 15,32).

Cerița este o expresie a voinței care suspină după ceea ce ea nu are și trebuie să primească din altă parte. Acela care se pune în postura celui care *cerșește de la Dumnezeu*, acela se învrednicește să-L și cunoască pe Dumnezeu, având această conștiință deschisă către lucrarea Lui. De aceea *căutarea lui Dumnezeu este posibilă doar după ce trecem prin experiența aceasta a nevredniciei noastre și plecăm la drum cu adevărul acesta al ființei noastre.*



inevitabil la realitatea existenței unei Entități ce se află mai presus de el).

Sf. Isaac Sirul în *"Cuvânt către cei însingurați"* vorbește despre acest adevăr atunci când afirmă că *"starea obișnuită a omului duhovnicesc este uimirea"*. Și într-adevăr prin toate frumusețile acestei creații se revarasă asupra noastră o bunătate uimitoare care depășește posibilitățile noastre de înțelegere.

La întâlnirea dintre spiritul uman și frumusețile creației există o explozie de bucurie și de frumusețe pe care sfinții, oamenii duhovnicești, artiștii, o pot întrevedea. Valoarea extraordinară a acestor bucurii ale creației constă și în faptul că ele sunt gratuite, deci ne sunt oferite și fiecare dintre noi avem acces la ele, ca prin ele să-L cunoaștem mai ușor pe Dumnezeu. Problema este la noi, la om, la cei care nu mai avem capacitatea să ne bucurăm de aceste minunății pe care Dumnezeu ni le oferă neîncetat prin creația Sa.

Tinerii de azi sunt interesați și stea mai mult cu privirea pe ecranele digitale, să urmărească diverse jocuri și filme cu efecte speciale, în loc să-și armonizeze ființa prin contemplarea frumuseților divine ale creației; din acest motiv apar mai târziu stările de deprimare, de anxietate și de depresie.

**Creația este o inepuizabilă taină dumnezeiască la care fiecare dintre noi avem acces nelimitat**

Minunățiile creației sunt pline de semnificații, pentru că în acest cunoaște pe Dumnezeu din lumea

creată, la care se referă Sf. Maxim Mărturisitorul, acest *"caută și vei afla"* se adresează nouă tuturor, și lumea duhovnicească, lumea științifică și cea artistică ne spun cu adevărat că ceea ce a creat Dumnezeu este realmente extraordinar, numai că noi nu ne mai putem hrăni cu frumusețea creației divine din cauza preocupărilor exagerate pentru creația umană.

Nu creația divină este responsabilă pentru această incapacitate a comuniunii noastre cu ea, ci simțurile noastre atrofiate prin împătımirea cu acel "a avea" cât mai mult din această lume. Să ne închipuim, pentru o clipă, ce putere extraordinară are un om care simte că din toate și prin toate vine către el frumusețea și bunătatea lui Dumnezeu.

Dacă cineva ar putea să facă această lectură ar fi într-adevăr copleșit de câtă bunătate ar putea să-i arate Dumnezeu în orice situație. Creștinii care pot să citească bunătatea lui Dumnezeu din creație, care ajung să-L cunoască pe Dumnezeu prin frumusețea lumii create, sunt oameni pe care nu-i mai poate tulbura nimeni și nimic. Ei au ajuns să aibă o stare de bucurie și de dăruire, pentru că tot ce văd, simt că





este darul lui Dumnezeu pentru om.

Totul în Univers este o taină, și știința - astro-fizica – recunoaște acest lucru. Creștinul are acest simț al tainei, simte viața ca taină a lui Dumnezeu, e copleșit de ceea ce i s-a dat să trăiască, și nu mai poate fi afectat substanțial de ceva din lumea aceasta.

Creștinul care înțelege că viața aceasta este o continuă dăruire a lui Dumnezeu va dărui și el mai departe, pentru că este conștient că viața pe care o trăiește se bazează pe continua jertfă și dăruire a lui Dumnezeu pentru noi, care nu se oprește, nu obosește și nu se epuizează niciodată.

### **Creația este o inepuizabilă dăruire euharistică a lui Dumnezeu**

Cunoașterea lui Dumnezeu din cele create, posibilă pentru cel despătimit, îl face pe om să trăiască în lumea aceasta, dar să nu fie din lumea aceasta! De aceea Sfinții Părinți ne învață că eliberarea de patimi (despățimirea) este necesară nu numai pentru a ne descărca sufletul de povara lor, dar și pentru a avea acces la cunoașterea lui Dumnezeu din creație, altfel spus a avea acces la această *euharistie*, prin care să ne împărtășim din frumusețea și bunătatea Lui.

Prin împărtășirea aceasta putem să fructificăm, să înțelegem și să ne bucurăm de frumusețea vieții ce ne-a fost dăruită spre a o trăi în comuniune cu Dumnezeu, cu creația Sa și cu semenii noștri.

Numai așa se poate explica cum omul duhovnicesc trăind tot timpul cu gândul la moarte își trăiește intens viața, nerisipindu-o, iar cel

care fuge de moarte își risipește viața, crezând că o trăiește pentru sine, și apoi o pierde definitiv.

Omul contemporan care este într-o priză greșită cu lumea nu mai sesizează că trăiește într-o eroare existențială care-i afectează viața și-l duce la moarte. Fiind într-o relație pătimașă cu lumea, omul nu este în stare să cunoască adevărul despre lume și nici despre propria lui ființă.

Doar acela care se depărtează de lume și de bunurile ei, se bucură extraordinar de ea și o vede în toată splendoarea ei. Fără despățimire nu-L putem cunoaște pe Dumnezeu și, în consecință, nu ne putem împărtăși cu frumusețea euharistică a creației Sale..

*Cunoașterea lui Dumnezeu din cele create sau contemplarea Lui în lumea creată*, chiar și pentru cel care nu a ajuns la desăvârșire, reprezintă o sursă de bucurie imensă, pentru că pe de o parte ne certifică realitatea că Dumnezeu comunică cu noi, ni se dăruiește în mod inepuizabil prin creația Sa, ne învață, ne dă semne și lecții de viață, iar pe de alta ne asigură de faptul că Dumnezeu ne iubește.



*Deisis – icoană coptă*



## EXPERIENȚA MISTICĂ A UNIRII CU DUMNEZEU

(a treia etapă a desăvârșirii)

Mai presus de imensa frumusețe a acestei lumi, care este inepuizabilă și în același timp ne stivește spiritul prin minunăția ei, și care ne conduce inevitabil la cunoașterea lui Dumnezeu în creația Sa, i s-a dat omului și o altă bucurie, mai mare decât aceasta, și anume Întruparea Fiului lui Dumnezeu, Cel ”care s-a făcut om pentru noi și pentru a noastră mântuire”, așa cum rostim în simbolul credinței (Crezul).

Fiul lui Dumnezeu, nu doar că se face om ca și noi și vorbește cu noi ca să ne descopere taina vieții lăuntrice și a celei veșnice, nu numai că își dă viața pentru mine și pentru fiecare dintre noi, ca să ne elibereze din întunericul și umbra morții, dar - mai mult - moare pe cruce pentru noi, ca dovada iubirii Lui pentru om să fie plătită cu însăși viața Lui și cu umiliința Lui. Umiliința, care a venit la pachet cu moartea Sa (bătăile, biciuirile, scuipările, drumul crucii, pironirea pe cruce), este certificatul de autenticitate al iubirii Lui pentru noi.

Așadar în această a treia etapă a întreprinderii chemării a creștinului la desăvârșire, Dumnezeu însuși ni se dăruiește, iar noi suntem chemați nu doar să contemplăm frumusețile inepuizabile ale acestei lumi și adâncul de nepătruns al tainelor ei, ci să ne unim realmente cu El, prin Fiul Său, adică să devenim frate cu El, cu Cel prin care s-a făcut toată această minunăție și uimitoare creație, ceea ce înseamnă să fim pătrunși de Duhul Sfânt, care din Tatăl purcede și se odihnește în Fiul, și pe care Fiul ni-l oferă din dragoste să se odihnească și în noi. Ceea ce a putut face Dumnezeu pentru noi este într-adevăr de neimaginat și de negândit.

### Doar unirea cu persoană iubită îți dă satisfacția deplinată

Credința este un adevăr înnebunitor pentru rațiune, o realitate mult prea mare față de limitata noastră rațiune omenească, de aceea rațiunea capitulează în fața adevărului de credință, care se situează mult peste posibilitățile noastre de imaginație.

Această extraordinară dovadă de iubire nu ni s-a dat doar pentru a vedea cât de mult ne iubește Dumnezeu, ci – mai mult - pentru a ne încuraja să ne unim cu El, să devenim una cu El.

*Unirea cu persoana iubită este singura și cea mai înaltă experiență prin care ne simțim și suntem cu adevărat împliniți.*

Această persoană care se unește cu noi, și care vine să ne dăruiească ceea ce noi nu avem, adică puterea de a iubi și puterea de a ierta, și ceea ce ne dorim din adâncul ființei noastre să avem, adică viața veșnică în comuniunea dragostei, cu Dumnezeu și cu semenii, această persoană care ne cheamă să ne unim cu ea este însuși Hristos - Fiul lui Dumnezeu.

Ce nebunie a tainei dumnezeiești!

Ne-am fi putut opri doar la creație și oricum am fi rămas cu respirația tăiată. Am fi putut rămâne la stadiul de a descifra spectacolul minunat și fără de sfârșit al acestei lumi și oricum era deja mult prea mult pentru noi, să ne bucurăm din plin de lumea aceasta. O mie de ani dacă am mai mai fi trăit fiecare dintre noi și nu ne-ar fi fost de ajuns să ne minunăm de spectacolul incredibil și de nebunia tainică a acestei creații.

Iată, însă, că ni s-a dat mult mai mult, ni s-a dat să ne unim cu



Cel care a făcut lumea, și acest lucru este extraordinar, pentru că putem gândi unirea cu persoana iubită în planul acestei vieți, ca să înțelegem ce înseamnă *unirea cu Dumnezeu*, care este iubire absolută, în planul veșniciei pentru care am fost creați.

Pr. Dumitru Stăniloae, de exemplu, explicând ce înseamnă iubirea lui Dumnezeu și unirea cu El, pleacă de la iubirea dintre el și soția sa! „E o nebunie, spune el, să-L pot iubi pe Hristos cum îl iubesc pe iubitul meu, adică să mă gândesc tot timpul la el, să-mi doresc să-l văd cât mai des, să-mi fie drag chipul lui, să-mi fie dragi cuvintele lui, să mă gândesc tot timpul la dăruirea și la iubirea lui pentru mine!”

Dacă aș ști că iubitul meu (sau copilul meu iubit) s-a jertfit pe cruce pentru mine, pentru ca eu să trăiesc în pace, în bucurie și în liniște, mi-ar fi greu, pentru tot restul vieții mele, să mai trăiesc fără să mă gândesc permanent la iubirea și la jertfa lui pentru mine. Viața mea ar continua doar prin unirea tainică, totală și definitivă, cu persoana celui care s-a jertfit din dragoste pentru mine. Astfel acela ar trăi în continuare prin mine, și eu prin el”.

Din păcate însă, în raport cu Dumnezeu, cu jertfa Fiului Său din dragoste pentru om, noi nu facem lucrul acesta, iar pr. D. Stăniloae ne reamintește că ”Dumnezeu a făcut pentru noi maximum, ca să ne trezească, pentru că mai mult decât să mori pentru cineva nu poți să faci, ca să-i arăți cât îl iubești”.

### **Conștientizarea a ceea ce a făcut Dumnezeu pentru noi este condiția unirii noastre mistice cu El**

Dumnezeul nostru - cel veșnic viu - S-a făcut subiect al morții și moare

pe cruce pentru noi, umilindu-Se și coborând mai jos decât orice muritor, pentru ca noi să trăim demn și să devenim nemuritori. Mai mult de atât nu se putea face!

Ca să ne unim cu Cel mort și înviat pentru noi și a noastră salvare, și să beneficiem de lumina învierii Sale care ne luminează drumul acestei vieți către viața veșnică, trebuie să conștientizăm acest lucru și să răspundem la jertfa și umilința Lui cu dragostea noastră smerită.

În viața de toate zilele, însă, noi nu mai conștientizăm binele pe care l-a făcut Dumnezeu pentru om și de aceea rămânem indiferenți față de iubirea și de jertfa Lui pentru noi, așa cum rămânem indiferenți și față de necesitatea despătimirii noastre, și față de frumusețea extraordinară a decorului și a armoniei creației înconjurătoare, care ne poate vindeca, în plus, deprimarea, anxietatea și depresia.

Așadar, după ce Mântuitorul Hristos ne spune, în textul de la Mat. 7, 7, ”*cereți și vi se va da*”, referindu-se la cerința noastră pentru despătimire, și apoi ”*căutați și veți afla*”, referindu-se la atât de necesara cunoaștere și contemplare a lui Dumnezeu în frumusețea și armonia divină a creației - unde găsim dovezile reale ale iubirii Sale pentru noi -, trece la cea de-a treia și cea mai înaltă treaptă a desăvârșirii creștine, prin cuvintele ”*bateți și vi se va deschide*”, care înseamnă (conform aceleași interpretări maximiene) *unirea noastră – prin experiența mistică – cu Dumnezeu*.

”*Bateți și vi se va deschide*” pentru ce? Ca să intrăm! Unde să intrăm? În comuniunea cu Dumnezeu, în casa lui Dumnezeu, avându-L de această dată ca interlocutor direct al vieții noastre pe Cel care se află în casă și ne așteaptă să intrăm, pe Însuși Dumnezeu!





*”Bateți și vi se va deschide”*  
ca să intrăm și să comunicăm direct și personal cu Cel care ne-a lăsat creația. Sa ca scară către El. Cine ne deschide? Hristos ne deschide, pentru că El spune: *”Eu sunt ușa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui...”* (Ioan 10, 9).

### **Unirea mistică cu Dumnezeu se face prin conlucrarea efortului personal al omului cu harul divin necreat**

Referindu-se la această a treia etapă a desăvârșirii, Sf. Maxim Mărturisitorul ne spune că nu ne putem uni cu Dumnezeu dacă nu L-am întrevăzut mai întâi în creație, în scriptură și în noi înșine.

De fapt, în experiența Bisericii, unirea cu Hristos se face în mod plener în Sfânta Euharistie. Unirea euharistică cu Hristos, însă, nu mă duce automat la întrevăderea lui Dumnezeu peste tot: Faptul că mă împărtășesc cu Trupul și Sângele Său nu înseamnă că ÎL văd pe Dumnezeu în tot și în toate, pretutindeni și oricând, întrucât Sfânta Împărtășanie nu lucrează în mine independent de voința și strădaniile mele.

Sf. Euharistie ne dă tot ceea ce noi nu putem face singuri, dar ceea ce noi putem și trebuie să facem, adică efortul nostru personal de despătimire și de întrevădere a lui Dumnezeu în creație, în scriptură, în semenii noștri și în noi înșine, rămâne acolo, ca sarcină a noastră.

După ce *am cerut și ni s-a dat*, după ce *am căutat și am aflat*, și după ce *am bătut la ușa Bisericii și ni s-a deschis*, prin sfânta taină a Botezului, ni se va deschide și unirea cu Dumnezeu prin celelate sfinte taine ale Bisericii și în mod special prin Sfânta Euharistie. Pentru acesta omul este chemat să se exerseze, să se nevoiască și să se

pregătească în fiecare zi. O mostră a acestei perseverențe duhovnicești ne-o oferă Filocalia, care ne arată cât de mult s-au nevoit Sfinții Părinți în urcușul despătimirii, al cunoașterii și contemplării lui Dumnezeu și al unirii mistice cu El.

În Filocalie vedem două lucruri cumva simultane. Sf. Maxim Mărturisitorul le decodifică pe amândouă în întrebarea 59 din Filocalia 3, *”Răspunsul către Talasie”*, în care vorbește, pe de o parte, despre imensul dar pe care Dumnezeu îl oferă omului duhovnicesc - frumusețea virtuților : smerenia, blândețea, bunătatea, înțelepciunea extraordinară, profunzimea, toate ca daruri de la Dumnezeu -, iar pe de alta prezintă, concomitent, nebunia, insistența, efortul, nevoița și încordarea acestor osteneți ale sfinților și părinților filocalici.

Greșita înțelegere a Filocaliei ar fi aceea că Dumnezeu ne dăruiește ceea ce ne trebuie fără ca noi să facem ceva, cum la fel de greșit ar fi să credem că numai prin efortul și virtuțile noastre darurile ne vin automat, fără ajutorul lui Dumnezeu. Există o conlucrare sinergetică între faptele noastre bune și harul divin necreat ce stă la baza definiției creștin ortodoxe despre mântuire.

De aceea Sf. Maxim Mărturisitorul atrage atenția că ori de câte ori vedem un lucru bun făcut de cineva trebuie să ne amintim că acel lucru nu ar fi fost posibil fără ajutorul lui Dumnezeu, și că în orice progres spiritual al omului harul divin este acela care îl ajută, pentru că „nimic bun nu poate face omul fără ajutorul lui Dumnezeu”. Pe de altă parte, ar fi greșit să interpretăm că Dumnezeu dăruiește harul Său fără osteneala omului.



## Bunătatea lui Dumnezeu nu încurajează lenea, ci efortul personal

Creatorul a înzestrat pe om cu daruri pe care el trebuie să le folosească, cum ar fi : voința sa liberă, puțința de a înțelege de unde vine și către ce se îndreaptă, picioare ca să meragă în cărările Domnului, mâini cu care să muncească și să ajute pe cei în nevoi, gură ca să grăiască cele ziditoare de suflet, ochi cu care să se minuneze de armonia naturii și cu care să vadă nevoile aproapelui său, urechi care să asculte cuvântul lui Dumnezeu, cântul păsărilor sau liniștea creației ca dascăl al tăcerii sale, și altele.

Iată de ce, *bunătatea lui Dumnezeu nu antrenează lenea*, ci îl ajută pe om să crească în efortul jertfei și al dăruirii lui. Hotărârea și insistența cu care facem ceva ne ajută să înțelegem cine suntem noi cu adevărat.

În Pilda Fiului Risipitor (Luca 15, 11-32) Mântuitorul ne spune că Tatăl l-a așteptat iubitor pe fiul cel neascultător acasă și a ieșit în întâmpinarea lui atunci când a revenit, dar nu s-a dus după El în lumea păcatului, și nici nu i-a dăruit iertare mai înainte ca acela să se pocăiască. Pentru că un om care nu și-a venit în fire nu știe ce este iertarea, nu știe nici să o primească și nici ce să facă cu ea.

Așadar, Dumnezeu ne ajută, dar nu ne cultivă lenea. Hotărârea și insistența cu care facem ceva demonstrează în bună măsură ce ajungem noi să fim. De multe ori trebuie să repetăm, să o luăm de la capăt, pentru că în cele duhovnicești câteodată trebuie să repetăm ca să putem exersa, și trebuie să exersăm ca să putem crește (vezi în acest sens și explicația multor repetiții din ritualul cultului liturgic, care își au rostul lor).

## Întreita chemare a lui Hristos către noi este un rezumat al vieții noastre duhovnicești

Privindu-ne lăuntric prin această triplă adresare a Domnului - "*cereți și vi se va da*", "*căutați și veți afla*", "*bateți și vi se va deschide*" – ne putem face o radiografie a stării noastre reale duhovnicești, pentru că toate aceste chemări țin de noi, intră în atribuțiile noastre, noi suntem cei care trebuie să le inițiem și să le desăvârșim.

Această întreită chemare a lui Hristos către noi este un fel de rezumat al vieții noastre spirituale, iar faptul că pericopa evanghelică cu acest text este pusă chiar în prima săptămână de la începutul Postului Mare (când citim și Canonul de pocăință al Sf. Andrei Criteanul) este foarte potrivit pentru că, de fapt, ieșim din întrebuintărea greșită a firii noastre, din raporturile noastre greșite cu lumea, și intrăm într-o viață organizată în care luciditatea duhovnicească devine cărna înaintării noastre prin valurile învolburate ale acestei lumi.

Postul Mare este, într-adevăr, perioada în care eu trebuie să gândesc pentru mine însumi, și să iau propriile hotărâri pentru sufletul meu, să-mi stabilesc singur prioritățile, și nu să mă las influențat de gândurile și pseudo-proiectele pe care societatea de consum mi le livrează ca model de viață.

Aceasta este și o perioadă de nevoință, în care nu fac doar ceea ce vrea trupul meu, ci încerc să mă pun sub oblăduirea și sfaturile unei autorități duhovnicești, pentru a schimba ceea ce este greșit în mentalitatea și comportamentul meu anterior, și a pune ordine în raportarea mea la mine însumi, la Dumnezeu și la semenii mei.



## DUHUL SMERENIEI ȘI CONȘTIINȚA NEVREDNICIEI STAU LA BAZA VIEȚII DUHOVNICEȘTI

### Iubirea smerită stă la baza vieții autentice duhovnicești

Iubirea smerită a lui Dumnezeu pentru noi stă la baza jertfei lui Hristos pentru mântuirea omului, și prin aceasta ea definește profunda și extraordinara noastră spiritualitate creștin-ortodoxă. Nu actul crucificării în sine, ca imagine (ca icoană) văzută dinspre noi către cruce este aici lucrul cel mai important, ci *umiliința și smerenia iubirii lui Hristos* pentru noi, care stă la fundamentul crucii, o iubire smerită capabilă să ducă în spate și să crucifice toată mizeria noastră omenească.

Este esențial să înțelegem, de aici, că unui creștin - în drumul său spre desăvârșirea vieții duhovnicești - nu i se cere doar înfăptuirea unor virtuți, de dragul îmbunătățirii imaginii sale creștinești - de om credincios, bun, darnic și milostiv - ca un fel de certificat de intrare în Împărăția cerurilor, ci i se cere în primul rând, și mai presus de orice altceva, conștientizarea și trăirea *duhului smereniei*, care trebuie să stea la baza oricărei fapte creștinești.

Sfinții Părinți ne îndeamnă să ne ferim de înfăptuirea unor acte de milostenie sau a altor virtuți care pot semăna cu o "urcare în jos", fapte bune și pseudo-virtuți în care poate lucra chiar și disimulat mândria omenească (așa zisele virtuți otrăvite de duhul mândriei), pentru că nici virtutea respectivă și nici osteneala pentru înfăptuirea ei nu va fi răsplătită de Dumnezeu, ci numai duhul smereniei

care stă la baza înfăptuirii ei și care vine după ea să o încoroneze.

De aceea, în creștinism în general, și în ortodoxie în mod special, mai presus decât virtutea și decât pacea este *smerenia*. *Iubirea smerită stă la baza vieții autentice duhovnicești.*

O virtute care nu se naște din smerenie și nu naște smerenie nu este autentică, pentru că singura dovadă de autenticitate a unei virtuți este duhul smereniei în care ea trebuie să fie îmbrăcată, de la inițierea ei și pînă la rezultatul final.

### Duhul cu care făptuim este singurul care contează

Sf. Isaac Sirul, în Filocalia 10, spune că „*Fiul risipitor s-a așezat la masă fără să fi avut ceva bun înfăptuit, nimic altceva decât pocăința smerită izvorâtă din conștiința nevredniciei sale, singura lui virtute*”. Iar fiul cel cuminte, plin de virtuți, nu a putut sta la masa stăpânului pentru că toate virtuțile lui au fost anulate de duhul mândriei și al neiertării de frate. Duhul pocăinței smerite și conștiința nevredniciei stau la baza tuturor virtuților creștine.

Tot Sf. Isaac Sirul adaugă: „*dacă nu ai făcut o faptă bună și-ți pare rău că nu ai făcut-o, părerea de rău să-ți fie ție fapta cea bună, căci mai smerită este părerea de rău pentru că nu ai făcut ceva bun, decât fapta cea bună pe care ai fi făcut-o fără duhul smereniei*”. Să te simți nevrednic că nu ai făcut, și să-ți pară rău de asta, îți



este mai de folos decât să fi făcut numai de dragul de a face. Înțelegem de aici că duhul cu care facem ceva este mai important decât ceea ce facem.

Spune Avva Dorotei din Gaza, în Filocalia 9 : ”*este mai important duhul cu care faci un lucru, decât lucrul în sine*”. În acest sens el atrage atenția fiilor săi duhovnicești să fie întotdeauna atenți la duhul cu care făptuiesc decât la făptuirea în sine. Adică, spune el, ”*decât să fac un bine și să mă mândresc, mai folositor îmi este să fac o jumătate de bine și să mă smeresc*” ! În felul acesta nu spune să nu făptuim binele, dar îndeamnă să luăm întotdeauna aminte la duhul cu care făptuim.

### **Duhul smereniei se hrănește din conștiința nevredniciei noastre**

Creștinul este chemat să făptuiască binele, să se nevoiască în virtuți, dar mai mare decât toate este smerenia, care este hrănită de însăși *conștiința nevredniciei noastre*.

Pe conștiința nevredniciei și a nedeplinătății noastre se construiește

viața spirituală. Pe conștiința că ne lipsește ceva esențial și cerem de la Dumnezeu ajutorul. Fără această conștiință a nedeplinătății lui, omul este bolnav. Abia atunci când ajunge să ceara de la Dumnezeu și când este conștient de boala nedeplinătății lui, el începe să se însănătoșească.

Începând de aici, nevoița despătimirii și cunoașterea lui Dumnezeu din cele create ne pregătesc pentru unirea cu Dumnezeu, care este o revărsare de bunătate și de dragoste a lui Dumnezeu peste noi, pe care noi nici nu ne-o putem imagina.

De aceea omul trebuie să fie bucuros nu numai când se întâlnește cu Hristos în persoană, când este desăvârșit unit cu El prin Sf. Euharistie, ci este dator să fie bucuros de fiecare dată când constată multiplele bunătăți pe care Dumnezeu i le dă în lumea aceasta sensibilă, în raport cu propria lui nevrednicie și propria nedeplinătate, ca adevăruri ale ființei lui.

*Redacția*

\*) [www.facebook.com/trinitastv/videos/1056022327933966/](http://www.facebook.com/trinitastv/videos/1056022327933966/)



*Cina cea de Taină și Pogorârea Domnului la Iad, imagini preluate din calendarul bisericesc al MOREOM - Paris*



## CUVINTE DUHOVNICESTI

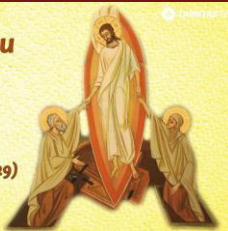


Dumnezeu nu se uită  
la fapte,  
ci la dragostea cu care  
au fost făcute.

*Sfântul Vasile cel Mare*

**Ferițiți cei ce n-au  
văzut  
și au crezut!**

(Ioan 20, 29)



**Niciodată nu este  
prea târziu  
pentru a pune  
început bun.**

*Părintele Ilie Cleopa*



**A avea credință înseamnă  
a crede în ceea ce nu vezi,  
iar răsplata pentru această credință  
va fi să vezi ceea ce crezi.**

*Fericitul Augustin*

**Semeni cu Dumnezeu  
atunci când începi să ierți.**

*Părintele Arsenie Papacioc*



**Iubește smerenia;  
ea îți va acoperi  
toate păcatele  
tale.**

*Sfântul Cuvios  
Antonie cel Mare*



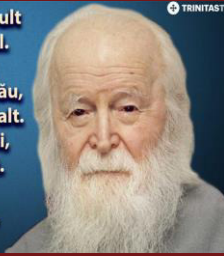
**Postul acela este  
adevărat, care este  
prezent în toate; pe  
toate le curățește și  
pe toate le vindecă.**

*Sfântul Grigorie  
Palama*



**În post contează foarte mult  
să vă iertați unul pe altul.  
Poți să mori de foame,  
nu are niciun rost postul tău,  
până nu te împaci cu celălalt.  
Unii nu-și vorbesc cu anii,  
dar postesc fiecare post.  
Vai de postul lor!**

*Părintele Sofian Boghiu*



Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei,  
al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii  
în deșert nu mi-l da mie. Iar duhul curăției,  
al gândului smerit, al răbdării și al dragostei,  
dăruiește-l mie, robului Tău.

Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd  
greșalele mele și să nu osândesc pe fratele meu,  
că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin.



Stăpâne Atotîntorule, Cel ce cu înțelepciune ai zidit toată făptura  
și pentru nespusa Ta purtare de grijă și multa Ta bunătate ne-ai  
adus pe noi întru aceste preacinstite zile, spre curățirea sufletelor  
și a trupurilor, spre înfrânarea poftelor și spre nădejdea Învierii;  
care în patruzeci de zile ai dat în mâna slujitorului Tău Moise  
tablelele cele cu dumnezeiești slove, dă-ne și nouă, Bunule,  
lupta cea bună să luptăm, calea postului să o  
săvârșim, credința nedespărțită să o păzim,  
biruitorii asupra păcatului să ne arătăm și  
fără de osândă să ajungem a ne închina  
și Sfintei Învieri. Amin.





## RUBRICA MICUȚULUI CRESTIN

### COPII BINE CRESCUT

Într-un sat din câmpie, s-au întâlnit la fântână trei femei. Două dintre ele nu încetau să-și laude băieții. Cea de-a treia însă, nu spunea nimic, cu toate că avea și ea un băiat de care nu s-ar fi putut plânge. Au luat cele trei femei câte o găleată cu apă și au plecat împreună înapoi, spre casă. Pe drum, s-au întâlnit cu cei trei copii, care se jucau într-o livadă.

– Ia uite-l pe-al meu, a zis prima femeie. E așa de puternic.

– Dar al meu, zise și a doua, e priceput la toate.

Nici de această dată, cea de-a treia femeie nu a spus nimic, însă copilul ei, văzându-și mama, s-a grăbit să vină și să ia el găleata. Ceilalți doi băieți au început să râdă și au rămas să se joace mai departe. Acum se vedea adevărul. Din modestie, cea de-a treia femeie nu se lăudase cu feciorul său, dar, în locul ei, vorbeau faptele...

*„Învață-te, fiule, să fii totdeauna simplu și fără răutate!”  
(Sfântul Efrem Sirul)*

### HARNICUL ȘI LENEȘUL

Într-o dimineață, un băiat s-a dus la bunicul său și l-a întrebat:

– Bunicule, mereu spui că trebuie să fugim de ispite și de păcate, dar cum să mă feresc eu de ele?

– Ei, nepoate, răspunse bunicul, ia spune-mi tu mie, dacă un om ar vrea să vâneze o pasăre și ar vedea chiar deasupra sa una zburând, iar ceva mai încolo, o alta stând pe creanga unui pom odihnindu-se, în care din ele crezi că ar trage cu pușca?

– Bineînțeles, bunicule, că vânătorul și-ar îndrepta arma spre pasărea care stă pe creangă. Sunt mai multe șanse să o nimerească pe aceea care stă, decât pe aceea care este în zbor.

– Păi, vezi, băiatul meu ...! Tot așa sunt și oamenii, asemenea păsărilor.

Când ești muncitor și harnic, când ești mereu preocupat să faci cât mai mult și mai bine, atunci diavolul nu poate să te atingă cu ispitele sale. Dar pe omul leneș și delăsător diavolul cu ușurință îl ispitește, iar el cade imediat în păcat.

Omul nu a fost făcut de Dumnezeu ca să stea și să piardă timpul, la voia întâmplării, ci să caute mereu să muncească cu spor și cu tragere de inimă, fiindcă doar așa va afla liniște și bucurie în viață.

*„Mâinile la muncă, mintea și inima la Dumnezeu!”  
(Sfântul Teofan Zăvorâtul)*

sursa : <http://www.sarbatori-crestine.ro/pilde-ortodoxe-pentru-copii/>



## CUM SĂDIM RUGĂCIUNEA ÎN SUFLETELE COPIILOR

„Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu. Adevărat zic vouă: Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea. Și, luându-i în brațe, i-a binecuvântat, punându-și mâinile peste ei”. Marcu 10, 11-16

„Scopul nu este ca pruncul să fie doar împărtășit cu Sfintele Taine, ci să trăiască într-o atmosferă de rugăciune în casă. Atmosfera casei trebuie să fie atmosferă de rugăciune. Părinții trebuie să însuflețească copilul în dragostea lor față de Hristos și față de Maica Domnului.” Părintele Sofronie de la Essex

„Mama trebuie să se roage zilnic la icoană cu copilașul în brațe, cât acesta este mititel, sau cu el lângă ea, când acesta este mai măricel. Doar prin exemplul personal se transmite credința copiilor, de mici, iar credința este cel mai mare dar pe care părinții îl pot oferi copiilor lor”. Părintele C-tin Galeriu

„Zâmbetul copilului este pentru mamă ca o rugăciune pentru Dumnezeu”  
Sfântul Ioan Gură de Aur

„O copilărie bine rânduită e un temei și pentru o tinerețe îngrijită și pentru o bătrânețe fericită” Părintele Teofil Părăianu



Lecții cu copiii la biserica din Lausanne, nov. – dec. 2018



Lecții cu copiii la biserica din Geneva (Gd-Lancy), 2014 și 2019



## ✠ RUBRICA PATRISTICA ✠

### DUMINICA SFINȚILOR ROMÂNI

*hramul parohiei și al capelei ortodoxe românești din Lausanne*

Din 1992, în a doua duminică după Rusalii îi proslăvim pe toți sfinții – știuți și neștiuți – plămădiți pe pământul românesc, în sânul Bisericii noastre Ortodoxe.

Dacă în prima duminică după Rusalii serbăm comuniunea tuturor sfinților înscriși în calendarul Bisericii (*Duminica Tuturor Sfinților*), în cea de-a doua duminică serbăm comuniunea sfinților din fiecare neam în parte (*Duminica Sfinților Români – 30 iunie 2019*).

Parohia ortodoxă română din Lausanne și cantonul de Vaud a fost cea dintâi, de pe întreg cuprinsul Patriarhiei Române, care și-a ales ca patroni spirituali pe Sfinții Români, și aceasta chiar din anul 1992.

Evanghelia lui Hristos, a împărăției iubirii lui Dumnezeu a fost ascultată, trăită și transmisă de-a lungul veacurilor mai ales de către *Sfinții lui Dumnezeu din fiecare neam Mt. 28, 19; Mc. 8, 12; Col. 1, 26; FA. 10, 35*.

Prin sfinții noștri străromâni și români, cunoscuți și necunoscuți pe nume, Crucea lui Hristos Cel Răstignit și Înviat a devenit lumina botezului și vieții poporului român.

*„Credința creștină a poporului nostru, născută și cultivată prin predica Sfântului Apostol Andrei și prin lucrarea misionarilor creștini, vorbitori de limbă greacă și latină, a*

*rodit duhovnicește de-a lungul a două milenii în cultura română creștină, dar mai ales în mulțimea sfinților martiri, a sfinților cuvioși din mănăstiri, schituri și sihăstrie, în mulțimea sfinților ierarhi păstori de eparhii, a domnitorilor sfinți apărători ai patriei și ai credinței, în mulțimea preoților, precum și în mulțimea sfinților mireni cunoscuți și necunoscuți pe nume, care au postit mult și s-au rugat constant, au mărturisit credința în vremuri grele, au construit biserici și mănăstiri, au născut, crescut și educat copii în iubirea lui Hristos și în iubirea de Biserică și Neam”.*

Ei sunt adevărate conștiințe ale Neamului (Mt. 19,28).

*„Duminica Sfinților Români constituie, așadar, un memorial viu al prezenței și lucrării Duhului Sfânt pe pământ românesc, de la apariția creștinismului și, din mila Celui Preaînalt, până la sfârșitul veacului.»*

*Să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru darurile Duhului Sfânt revărsate în sfinții poporului nostru, daruri pe care ei le-au cultivat, ca un îndemn la sfințenie pentru noi toți, prin credință și nevointă, prin rugăciune și fapte bune, spre slava Preasfintei Treimi și spre a noastră mântuire.*





## SFINȚII BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

### 1. *Sf. Ap. Andrei propovăduitorul evangheliei în Dobrogea (30 nov)*

#### 2. *Martiri Daco-Romani*

- Sf. Mucenici Emil și Stratonice (13 ian)
- Sf. Mc. Efreem ep. Tomisului (7 mar)
- Sf. Mucenici Montanus preotul și soția sa Maxima (26 mar)
- Sf. Mc. Irineu, episcop de Sirmium (6 apr)
- Sfinții Mc. Pasicrat și Valentin (24 apr)
- Sf. Mucenici din Dobrogea : Chiril, Chindeu și Tasie (26 apr)
- Sf. Mucenici Maxim, Dada și Quintilian din Ozovia (28 apr)
- Sf. Mucenic Iuliu Veteranul (27 mai)
- Sf. Mucenici Nicandru și Marcian (8 iun)
- Sf. Mucenici Claudiu, Castor, Sempronian și Nicostrat (9 nov)
- Sf. Mucenic Dasie (20 nov)
- Sf. Epictet preotul și Astion (8 iul)
- Sf. Mucenic Emilian și mucenicii militari de la Durostorum (18 iul)
- Sf. Mc. Donat diaconul, Romul preotul, Silvan diaconul și Venust (21 aug)
- Sf. Mucenic Lup (23 aug)
- Sf. Mucenic Nichita Romanul (14 sep)
- Sf. Mc. Macrobie, Gordian, Ilie, Zotic, Lucian și Valerian din Dobrogea (13 sep)
- Sf. Mucenici Zotic, Atal, Camasis și Filip de la Niculițel (4 iun)
- Sf. 26 de Mucenici din Goția (26 mar)
- Sf. Mucenic Sava de la Buzău (12 apr)

#### 3. *Teologi Daco-Romani*

- Sf. Teotim, ep. Tomisului (20 apr)
- Sf. Vetranton, ep. Tomisului (25 ian)
- Sf. Ioan Casian (29 feb)
- Sf. Gherman din Dobrogea (29 feb)
- Sf. Ier. Niceta de Remesiana (24 iun)
- Sf. Cuvios Dionisie Exiguul (1 sep)

#### 4. *Cuvioși din mănăstiri românești*

- Sf. Ier. Ghelasie de la Râmneț (30 iun)
- Sf. Cuv. Nicodim de la Tismania (26 dec)
- Sf. Cuvios Ioan de la Prislop (13 sep)
- Sf. Ierarh Leontie de la Rădăuți (1 iul)

- Sf. Cuvios Daniil Sihastru (18 dec)
- Sf. Cuvios Vasile de la Moldovița
- Sf. Cuvioși Rafael și Partenie de la Agapia (21 iul)
- Sf. Iosif și Chiriac de la Bisericanii (1 oct)
- Sf. Cuv. Vasile de la Poiana Mărului (25 apr)
- Sf. Cuvios Irodion de la Lainici (3 mai)
- Sf. Ierarh Iacob Putneanul episcopul Sucevei (15 mai)
- Sf. Cuvioși Sila, Paisie și Natan de la mănăstirea Sihăstria Putnei (16 mai)
- Sf. Ierarh Grigorie Dascălu, Mitropolitul Țării Românești (22 iun)
- Sf. Cuv. Onufrie de la Vorona, Sf. Cuv. Chiriac de la Tazlău (9 sep)
- Sf. Iosif cel Nou de la Partoș (15 sep)
- Sf. Cuvios Antonie Sihastrul de la Schitul Iezeru-Vâlcea (23 nov)
- Sf. Cuvioși mărturisitori : Visarion, Sofronie și Sf. Mucenic Oprea, Sf. Preoți mărturisitori Ioan de la Galeș și Moise Măcinic din Sibiel (21 oct)
- Sf. Cuvioși Daniil și Misail de la mănăstirea Turnu (5 oct)
- Sf. Cuvios Ioanichie cel nou de la Muscel (26 iul)
- Sf. Ierarh Ioan de la Râșca și Secu, episcopul Romanului (30 aug)
- Sf. Cuvioși Neofit și Meletie de la mănăstirea Stănișoara (3 sep)
- Sf. Cuvioși Simeon și Amfilohie de la Pângărați (7 sep)
- Sf. Ierarh Iosif cel Milostiv, Mitropolitul Moldovei (26 ian)
- Sf. Cuvios Pafnutie Zugravul (7 aug)
- Sf. Gheorghe Pelerinul (17 aug)
- Sf. Ierarh Iachint Mitropolitul Țării Românești (28 oct)
- Sf. Ier. Dosoftei, Mitropolitul Moldovei (13 dec)
- Sf. Cuvios Iosif de la Vărătic (16 aug)
- Sf. Ier. Varlaam, Mitropolitul Moldovei (30 aug)
- Sf. Ierarh Pahomie de la Gledin, episcopul Romanului (14 apr)



- Sf. Cuvioasă Teodora de la Sihla (7 aug)
- Sf. Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei (30 nov)
- Sf. Ier. Calinic de la Cernica (11 apr)

### 5. *Martiri ai Ortodoxiei românești*

- Sf. Ioan Valahul (12 mai)
- Sfinții Ierarhi și mărturisitori Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simion Ștefan, Mitropoliții Transilvaniei (24 apr)
- Sf. Iosif Mărturisitorul, Episcopul Maramureșului (24 apr)
- Sf. Ier. Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești (27 sep)
- Sf. Ierarh Mucenic Teodosie de la mănăstirea Brazi (22 sep)
- Sfinții Cuvioși Mărturisitori Visarion Ieromonahul și Sofronie Ieromonahul de la Cioara și Mucenicul Oprea (Miclăuș) din Săliștea Sibiului (21 oct)
- Sf. Preoți Mărturisitori Moise Măcinic din Sibiel și Ioan din Galeș (21 oct)
- Sf. Martiri și Mărturisitori Nășăudeni : Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Vasile din Telciu (12 nov)

### 6. *Bincredincioși domni români*

- Sf. Voievod Ștefan cel Mare (2 iul)
- Sf. Voievod Neagoe Basarab (26 sep)
- Sfinții Martiri Brâncoveni: Constantin

Vodă cu cei patru fii ai săi: Constantin, Ștefan, Radu, Matei și sfetnicul Ianache (16 aug)

### 7. *Cuvioși români cu moaște în afara țării*

- Sf. Cuv. Antipa de la Calapodești (10 ian)
- Sf. Ierarh Petru Movilă, mitropolitul Kievului (22 dec)
- Cuviosul Ieroschimonaș Ioan Iacob Hozevitul (5 aug)

### 8. *Sfinți de alt neam care au trăit în Țările Române*

- Sf. Nifon, Patr. C-tinopolului (11 aug)
- Sf. Ierarh Atanasie al III-lea Patriarh al Constantinopolului (2 mai)
- Sf. Cuv. Paisie de la Neamț (15 nov)

### 9. *Sfinți de alt neam ale căror moaște se gădesc la noi*

- Sf. Grigorie Decapolitul de la Mănăstirea Bistrița – Vâlcea (20 nov)
- Sf. Mc. Filofteia de la Argeș (5 dec)
- Sf. Cuv. Parascheva de la Iași, ocrotitoarea Moldovei (14 oct)
- Sf. Dimitrie cel Nou Basarabov, ocrotitorul Bucureștilor (27 oct)
- Sf. Mc. Ioan cel Nou de la Suceava (2 iun).

*Articol aranjat de Bogdan Paiu, Montreux*



*Tabloul votiv al Capelei "Tuturor Sfinților Români" din Lausanne, realizat în 1995 de pictorul Ion Ipser din Geneva*



## ✠ RUBRICA TINERILOR ✠

### ÎNTÂLNIREA TINERILOR NEPSIS\* LA LAUSANNE

Sâmbătă, 2 martie 2019, tinerii din Nepsis Elveția au vizitat Parohia *“Tuturor Sfinților Români”* din Lausanne. La acest eveniment au participat tineri din cadrul parohiilor ortodoxe române din Lausanne, Berna, Basel, Zurich, Sion și Chur.

După ce au cântat la strană în cadrul Sfintei Liturghii, tinerii au participat la pomana *Moșilor de iarnă*, pentru ca apoi, între orele 14 și 16, Părintele Paroh Adrian Diaconu să țină o conferință tinerilor prezenți.

În prima parte a cuvântului său Părintele Adrian a prezentat istoricul parohiilor de la Geneva și de la Lausanne, care s-au format în anii '80 ca și comunități ale Exilului românesc (avându-l în frunte pe MS. Regele Mihai și Familia regală română exilată la Versoix), comunități ce s-au reorganizat pe baze canonice în parohii, în 1992, o data cu venirea sa ca preot aici. Părintele Adrian a arătat tinerilor poze din arhiva personală și din cea parohială, de la diverse evenimente care au marcat cei aprox. 40 de ani de preoție, dintre care aprox. 30 de ani în Elveția, precum și poze cu întrunirile tinerilor români organizate regulat, din 1995, la biserica din Lausanne și la cea din Geneva. Aceste întruniri au căpătat un nou suflu din 1998, organizându-se cu binecuvântarea Ips. Mitropolit Iosif și, de cele mai multe ori, în prezența

Ips. Sale. Astfel, tinerii au putut să vadă imagini proiectate cu vizitele M.S. Regelui Mihai I, însoțit de membrii ai Familiei regale, cu ale Înaltpreasfințiților Mitropoliți Daniel al Moldovei și Bucovinei, Serafim al Europei Centrale și de Nord, Iosif al Europei Occidentale și Meridionale, cu vizitele Părintelui Constantin Galeriu, dar și imagini de la întâlnirile tinerilor care au constituit fermentul asociației Nepsis.

În cea de-a doua parte, Părintele Adrian a vorbit despre pericolul desfigurării chipului lui Dumnezeu din om, al adevărului, al binelui și al frumosului din creație și din noi înșine, al credinței, al iubirii și al trăirilor noastre creștinești, un pericol continuu la care sunt expuși în special tinerii (și creștinii în general), subliniind nevoia de conștientizare și interiorizare pentru a-L descoperi pe Hristos înlăuntrul nostru, conform textului: „Împărăția lui Dumnezeu este înăuntru vostru” (Luca 17, 21).

La final, Pr. Adrian a răspuns întrebărilor celor prezenți. Ultima întrebare, care a concluzionat de altfel și întrunirea, a fost: „*Ce mesaj transmiteți tinerilor din Nepsis și tinerilor creștini în general?*” Părintele a răspuns: „*Să continuați să-L căutați sincer și conștient pe Dumnezeu, pe care-L întâlniți în voi înșivă, în*



*sufletele semenilor voștri, în creația înconjurătoare, în Sfânta Scriptură, în cultul Bisericii și în special în Sfânta Liturghie, și să rămâneți în comuniune cu Biserica Ortodoxă în care v-ați născut, și în care creșteți duhovnicește, pentru a câștiga viața cea veșnică în Împărăția iubirii Preasfintei Treimi”.*

După terminarea conferinței, tinerii au ales să înlocuiască plimbarea în oraș inițial prevăzută cu prima lecție de muzică din cadrul Grupului de Psaltică Nepsis Elveția. Timp de două ore, Adrian Anca a condus repetițiile pentru glasul 8 al slujbei Utreniei, într-o atmosferă de prietenie și voie bună.

Menționăm că acest eveniment a făcut parte din activitatea “Turul Parohiilor” organizată de Nepsis Elveția cu scopul de a vizita fiecare parohie din cadrul Protopopiatului Elveției. Activitățile Nepsis Elveția pot fi consultate pe saitul [ch.nepsis.org](http://ch.nepsis.org) și pe pagina [fb.com/Nepsis.Elvetia](https://www.facebook.com/Nepsis.Elvetia).

\*) NEPSIS, care în limba greacă înseamnă „trezie” sau „a fi treaz”, este numele generic al diferitelor asociații și grupări ale tinerilor din Mitropolia Ortodoxă Română a Europei Occidentale și Meridionale (MOREOM).



*Imagini de la întrunirea tinerilor Nepsis-CH, biserica din Lausanne, 2 mar. 2019*



*Imagine de la prima întrunire a tinerilor în prezența Ips. Mitr. Iosif, bis. Lausanne, 3. nov. 2000*



*Tineri ASCOR în vizită la tinerii NEPSIS Elveția, biserica Geneva (Gd-Lancy), 30 dec.2007*



## ✠ RUBRICA BIBLICĂ ✠

### CANONUL NOULUI TESTAMENT

Noul Testament<sup>1</sup> este o *colecție* de 27 de cărți divin inspirate (4 evanghelii, 1 carte istorică - Faptele Apostolilor, 21 de Epistole și 1 carte aparte - Apocalipsa) ce au fost scrise pe parcursul a aproximativ 50 de ani: 48 - 90. Termenul de *colecție* ascunde subiectul prezentului articol: Canonul Noului Testament (N.T.).

#### I. Procesul de formare al canonului Noului Testament

Atâta timp cât vorbim de un canon<sup>2</sup> (colecție de cărți sacre), atunci trebuie să vorbim de un proces de alcătuire al acelei colecții care să răspundă la două întrebări fundamentale:

- A) Care a fost evoluția istorică a alcătuirii canonului ?
- B) Care au fost criteriile după care au fost alese cărțile care fac parte din canon?

#### A. Evoluția istorică a alcătuirii canonului poate fi împărțită în 3 etape:

##### 1. Etapa canonului ontologic: (aproximativ anii 48-90).

Este perioada istorică care se suprapune cu alcătuirea scrierilor N.T. Prima măsură/regulă a credinței (*canon to pisteos*) comunității apostolice și a primelor generații de creștini a fost mărturia și proclamarea Împărăției Cerurilor concretizată prin realitatea întrupării, predicii, răstignirii și învierii Mântuitorului Hristos, care nu era altceva decât împlinirea scripturilor iudaice. Am putea spune că primul canon al N.T.

a fost însuși Hristos, care a împlinit scripturile iudaice (de aici și denumirea de canon ontologic). Maniera promovării canonului ontologic în perioada comunității apostolice și post-apostolice era predica orală. Scrierile care ofereau mărturie despre învierea Mântuitorului Hristos (evangeliile, epistolele pauline și epistolele pastorale) au devenit în mod organic canonul de credință al primelor generații de creștini, alături de canonul scripturistic al Vechiului Testament în care se găsesc profețiile ce se împlinesc în N.T. (întruparea lui Meshia – Iisus Hristos).

##### 2. Etapa canonului funcțional: aproximativ 90-325

Cărțile N.T. sunt recunoscute de către primii creștini drept scripturi inspirate. Găsim atestări ale evangheliilor și ale epistolelor pauline în scrierile Părinților Apostolici din prima jumătate a secolului II (Ignatie al Antiohiei, Policarp al Smirnei, Clement Romanul).

Confruntarea comunității creștine din secolul II cu diverse erezii<sup>3</sup> care, la rândul lor, ofereau un număr larg de scrieri apocrife<sup>4</sup>, a provocat selecția cărților canonice, dar și stabilirea unanimă a colecției celor 4 evanghelii ca fiind singurele evanghelii veritabile ce conțin mesajul apostolic. Găsim mărturii ale canonicității celor 4 evanghelii, cât și a majorității epistolelor, ca fiind un corp unic scripturistic, încă din a doua jumătate a secolului II: Iustin Martirul și Filosoful, Tertulian, Irineu al Lyonului precum și în fragmentul Muratori (sursă



istorică în care apare pentru prima oară aproximativ întregul canon al Noului Testament acceptat de către Biserica Ortodoxă). Se poate afirma că deja din a doua jumătate a secolului II comunitatea creștină recunoștea drept canonică un nucleu de cărți: cele 4 evanghelii, majoritatea epistolelor pauline, epistolele ioaneice. Unele lucrări nu erau unanim acceptate: Apocalipsa, a doua epistolă petrină, epistola către Evrei, epistola lui Iacov, epistola lui Iuda.

### 3. Etapa canonului exclusiv: 325-400

Datorită Sfântului împărat Constantin cel Mare, Biserica Creștină iese din perioada supraviețuirii marginale (cauzată de persecuțiile Imperiului Roman pe durata a aproximativ 3 secole). Edictul de la Milan din 313 oferă Bisericii libertatea deplină de exprimare și implicit cea de organizare.

Găsim liste episcopale cu scrierile considerate canonică la Sfinții Grigore de Nazianz, Chiril al Ierusalimului, Amfilohie de Iconium. Din aceeași perioadă istorică avem cele două Codexuri (Sinaiticus și Vaticanus) care atestă, în mare, lista celor 27 de cărți ale N.T.

Prima atestare istorică a canonului plenar nou-testamentar din partea unei autorități eclesiastice este scrisoarea festală nr. 39 a Sfântului Atanasie cel Mare din 367 (canonul fiind chiar în formatul pe care îl găsim și azi). La nivel sinodal, conciliile de la Hippo (393) și Cartagina (397 și 419) stabilesc definitiv lista cărților canonică nou-testamentare valabile până astăzi. Astfel, autoritatea clerului Bisericii Creștine găsește un consens pentru acceptarea unitară a celor 27 de cărți ale N.T. Apocalipsa și restul epistolelor pastorale, care timp de 3 secole nu fuseseră unanim

acceptate, vor fi în această perioadă incluse în canonul nou-testamentar.

## B) Criteriile de selecție ale cărților canonului Noului Testament

Principalele criterii de selecție ale scrierilor canonică sunt: apostolicitatea și ortodoxia doctrinară, ambele implicând calitatea deplină a canonicității: inspirația divină.

### 1. Apostolicitatea

În perioada formării canonului ontologic, precum și în perioada canonului funcțional, criteriul ultim al canonicității era *apostolicitatea*. Prin apostolicitate înțelegem contactul cât mai apropiat cu persoana Mântuitorului Hristos. În termeni pur istorici am putea vorbi de memorie recentă. Având în vedere că oralitatea era principalul mijloc de propovăduire al mesajului evanghelic, veridicitatea unui text (care nu era altceva decât înregistrarea în scris a predicii unui apostol) se verifica în funcție de legătura directă cu unul dintre apostolii Mântuitorului Hristos.

Pentru a înțelege cum anume funcționa criteriul apostolicității voi oferi un exemplu: Irineu, care atestă canonicitatea celor 4 evanghelii, era discipolul lui Policarp al Smirnei; la rândul său, Policarp era un discipol al evanghelistului Ioan, care la rândul său era discipolul Mântuitorului Hristos. Se poate observa transmiterea mesajului evanghelic de la o generație de martori la alta.

### 2. Ortodoxia doctrinară

Începând cu a doua jumătate a secolului II, textele apocrife scrise de către comunitățile ereziarhice își fac apariția în sânul comunității creștine. Cum nu în fiecare comunitate locală creștină



trăia câte un membru al succesiunii apostolice, criteriul succesiunii apostolice devenea insuficient pentru a verifica autenticitatea mesajului scrierilor apocrife, mai ales dacă respectivele scrieri aveau ca autori prezumtivi apostoli, precum Petru, Pavel sau Iacob.

Noua metodă de verificare a autenticității cărților inspirate care s-a impus în sânul comunităților creștine a fost o simplă comparație a conținutului textelor apocrife cu textele deja canonice (deci o comparație cu canonul de credință din perioada canonului ontologic din secolul I).

Fiecare nou text era trecut prin sita unui test doctrinar, specific gramaticii credinței creștine, din care făceau parte elementele esențiale ale dogmei creștine ce se găsesc în textele acceptate ca fiind canonice: Dumnezeu a creat lumea din nimic prin propria Sa voință; importanța Dumnezeului Logos în crearea lumii; Dumnezeu Logosul S-a întrupat asumând în mod real firea umană și activând în istorie ca Iisus Hristos; istoria umană e dominată de o perpetuă așteptare a unei reînnoiri, care a și început prin întruparea Mântuitorului Hristos, care face posibilă viața cea nouă; iubirea (*agape*) dușmanilor, străinilor și păcătoșilor.

## II. Concluzie

Canonul N.T. poate fi asemănat cu un copac: mai întâi este un puiet (care are deja toate trăsăturile unui copac), apoi se transformă într-un tânăr vâstar, pentru ca apoi să devină un copac adult. În fiecare din cele trei etape pot fi recunoscute trăsăturile esențiale ale copacului. La fel și canonul N.T.: în primul secol nu era decât un număr disparat de scrieri inspirate care subzistau alături de mesajul evanghelic

transmis pe cale orală, ulterior canonul începe să prindă contur cuprinzând cele 4 evanghelii și majoritatea epistolelor, pentru ca la final canonul să devină complet (fiind incluse Apocalipsa și restul epistolelor ce erau contestate de către unele comunități creștine locale).

Canonul N.T. este narațiunea sfântă (teo-dramatică) a mântuirii omenirii ce nu s-a încheiat încă, după cum indică ultima carte a N.T. - Apocalipsa. Putem conchide, atunci, că istoria sfântă se desfășoară în continuare. Acum istoria mântuirii are loc în cadrul Bisericii care este trupul lui Hristos. În concluzie, termenul nostru de referință ultim nu este o carte (sau o colecție de cărți - canonul N.T.), ci o persoană divino-umană vie (Iisus Hristos). Cu toate acestea, Biblia (din care face parte canonul nou-testamentar) își păstrează autoritatea. Ea este nu numai o consemnare a trecutului, ci și o carte profetică, plină de indicii care arată spre viitor, spre capătul final.

Bogdan Paiu (Montreux)

<sup>1</sup> Termenul de *Noul Testament* - noua alianță este menționat pentru prima oară de către Polycrate al Efesului în 192.

<sup>2</sup> Termenul *canon* își are originea în semiticul Kanna (trestie folosită ca unitate de măsură). Este împrumutat ulterior în limba greacă sub forma termenului *kanon*, dar îi lărgiște ulterior aria semantică. *Canonul* devine o regulă aplicabilă în diverse domenii, pentru ca apoi să fie împrumutat în cadrul universului religios - canonul credinței apostolice (*kanon to pisteos*), care se va materializa în formarea canonului Noului Testament sub forma unei colecții de cărți inspirate (memorie a canonului credinței) acceptată în mod unanim de către comunitatea creștină.

<sup>3</sup> în special cu marcianismul, montanismul și gnosticismul.

<sup>4</sup> Verbul *apokryptein* se traduce prin *a ascunde*, adjectivul *apokryphos* se traduce prin *obscur* (acesta e și sensul atribuit cărților apocrife). Scrierile apocrife sunt în număr de 34 (Evanghelia lui Toma, Evanghelia lui Iuda, Evanghelia lui Petru, Evanghelia Mariei, Evanghelia Copilăriei lui Iisus.)



## ✠ L'ORTHODOXIE VAUDOISE ✠

### ASSOCIATION DES COMMUNAUTÉS ORTHODOXES DU CANTON DE VAUD

#### - les premiers pas -

Comme écrit dans un précédent article (Noël 2018), l'Association des Communautés Orthodoxes du Canton de Vaud (ACOV) a été créée à la fin de l'année 2018. Elle est aussitôt entrée dans sa phase d'organisation et dans la planification et l'exécution des premières activités. Tout d'abord un bureau a été nommé : il est composé de l'higoumène Martin de Cafilisch, président et représentant l'Eglise Orthodoxe russe, de Monsieur Mihai Marina, vice président représentant notre paroisse, de deux secrétaires Monsieur Yannick Escher du monastère de la Sainte Trinité de Dompierre et Monsieur Miroslav Rajicic Paroisse des Trois-Saints-Hiérarques Eglise Orthodoxe Serbe ; Monsieur Stevan Vucetic paroisse orthodoxe de Lausanne et Vevey (EORHF) a été nommé trésorier de l'association.

Deux personnes sont membres du bureau sans attribution précise : le Père Pierre-François Méan et Madame Eliane Baer de la Paroisse Saint-Maire-et-Saint-Grégoire-Palamas Eglise Orthodoxe Serbe. Comme stipulé dans les statuts, chaque paroisse et communauté membre de l'ACOV a un de ses membres dans le bureau.

L'ACOV a désigné les membres de la délégation auprès de l'Etat de Vaud : pour notre paroisse le Père Adrian Diaconu et Monsieur Mihai Marina ont été désignés ; ils seront assistés de Madame Azota Pelin déléguée de notre paroisse et

des deux suppléantes Madame Alexandra Auslander et Madame Gafia Galay.

Le bureau s'est déjà réuni et a précisé la planification des travaux devant aboutir à la demande de reconnaissance et à la constitution du dossier d'accompagnement. C'est la priorité pour l'ACOV. Les paroisses et communautés doivent dans les meilleurs délais fournir les informations nécessaires et, par lettre, confirmer leur engagement dans le processus. Le bureau a désigné Monsieur Jean-Louis Chancerel comme chef du projet reconnaissance pour l'ensemble des paroisses orthodoxes.

L'ACOV n'a pas uniquement dans ses statuts la reconnaissance par l'Etat de Vaud. D'autres finalités restent encore à planifier notamment gérer des projets transversaux entre les communautés membres qui lui sont délégués ; des idées doivent venir des paroisses. On note aussi la mise à disposition des compétences de l'Eglise orthodoxe au profit de la paix civile interreligieuse, objectif fixé par la Constitution vaudoise et les Lois et Règlements sur les communautés religieuses, ce qui implique pour notre paroisse une ouverture sur l'extérieur.

Nous entrons dans une étape importante concernant l'inscription de l'Orthodoxie, donc de notre paroisse, dans la collectivité vaudoise.

*Jean-Louis Chancerel*

*Au nom de la paroisse nous remercions M. Jean-Louis Chancerel, conseiller de notre Métropolitain, pour sa riche activité depuis 17 ans pour l'accomplissement de ce projet !*





L'ORTHODOXIE VAUDOISE

*Photos de la séance historique de l'assemblée constitutive de l'ACOV,  
Chapelle orth. roumaine de Lausanne, le 27 nov. 2018*



## ✠ LA VISITE DU PAPE FRANÇOIS EN ROUMANIE ✠

Le pape François sera en visite apostolique en Roumanie du 31 mai au 2 juin 2019 et visitera les villes de Bucarest, Iași et Blaj, ainsi que le sanctuaire marial de Șumuleu Ciuc. A l'occasion de la deuxième visite en Roumanie d'un pape (après celle de Jean Paul II en 1999), la rédaction vous propose une courte présentation du dialogue entre les deux Églises.

### LE DIALOGUE ENTRE L'ÉGLISE ORTHODOXE ET L'ÉGLISE CATHOLIQUE

Le patriarche Bartholomée de Constantinople s'exprimait ainsi le 24 avril 2017 lors d'une conférence à Fribourg sur le dialogue comme clef de la théologie contemporaine : « Le véritable dialogue est un don de Dieu. Selon saint Jean Chrysostome, Dieu est toujours en dialogue personnel avec les êtres humains. Dieu parle toujours : à travers les prophètes et les apôtres, à travers les saints. Le Verbe de Dieu n'a de sens pour nous que lorsque nous lui répondons par la foi. Et les paroles, elles aussi, sont plus fécondes dans un dialogue que dans un monologue. (...) Le dialogue promeut la connaissance et la science, révèle les vérités et les émotions, abolit la peur et le préjugé, cultive les liens et élargit les horizons. Le dialogue enrichit car quiconque refuse le dialogue demeure appauvri... »

Un dialogue interconfessionnel entre l'Église catholique et l'Église orthodoxe existe officiellement depuis les années '60 (le 7 déc. 1965 a eu lieu l'Abrogation simultanée des excommunications de 1054 par un bref du pape Paul VI au Vatican et un tomos du patriarche de Constantinople Athénagoras I<sup>er</sup> à Istanbul) en vue d'améliorer leurs

relations et de résoudre les différends doctrinaux. Ce dialogue est mené, d'une manière unifiée (au sein de la Commission mixte internationale pour le dialogue théologique entre l'Église catholique romaine et les Églises orthodoxes), ou au niveau de chacune des Églises orthodoxes locales.

Le dialogue porte essentiellement sur la théologie fondamentale, à savoir la vie intérieure de la Sainte Trinité, en particulier la pneumatologie, mais aussi sur l'ecclésiologie, l'iconologie, la patrologie et la théologie historique.

L'année 2016 a été assez importante pour le dialogue entre l'Église catholique et les Églises orthodoxes. Durant cette année-là, a eu lieu le Synode Pan Orthodoxe de Crète et la Commission Internationale Mixte de Chieti pour le Dialogue Théologique Entre l'Église Catholique Romaine Et l'Église Orthodoxe.

À l'issue de la rencontre historique du synode Pan Orthodoxe de Crète, les dix Églises présentes ont publié une encyclique présentant sommairement les thèmes abordés dans ce rassemblement qualifié « d'historique » par de nombreux observateurs. Parmi les sujets



abordés se trouvaient : la doctrine sociale et les enjeux environnementaux, la liberté religieuse, les tensions causées par les différentes sortes d'extrémismes ainsi que la reconnaissance des autres églises chrétiennes non-orthodoxes parmi lesquelles figure bien évidemment l'Église catholique, la validité de l'ecclésiologie de cette dernière étant désormais reconnue.

Toujours en 2016, le dialogue a produit un excellent accord à Chieti sur la relation entre la primauté et la synodalité. Ce document envisage l'Église comme une image de la Sainte Trinité. Il souligne le lien entre Église et Eucharistie sans évoquer de « pouvoir juridictionnel ou de juridiction », en adoptant un langage beaucoup plus pastoral, caractéristique de l'Église ancienne.

Le document de Chieti souligne que dans le premier millénaire, le pape n'a pas exercé d'autorité canonique sur l'Orient chrétien. Il admet, pour le reformuler dans notre langage moderne, sa juridiction universelle d'appel. Autrement dit, il s'agit de la possibilité des autres patriarchats de se tourner vers Rome, en cas de différends insurmontables par eux-mêmes. Ce document, d'une manière surprenante, n'a pas été adopté seulement par les orthodoxes, mais aussi par la délégation catholique et d'emblée d'une manière unanime.

**La conclusion du document rédigée à Chieti** est la suivante: » *Tout au long du premier millénaire, l'Église en Orient et en Occident fut unie dans la préservation de la foi apostolique, la continuité de la succession apostolique des évêques, le développement de structures de synodalité liées inséparablement à la primauté, et dans la compréhension de*

*l'autorité comme un service d'amour. Bien que l'unité entre l'Orient et l'Occident fût parfois troublée, les évêques d'Orient et d'Occident avaient conscience d'appartenir à l'Église une. Cet héritage commun de principes théologiques, de dispositions canoniques et de pratiques liturgiques du premier millénaire constitue un point de référence nécessaire et une puissante source d'inspiration tant pour les catholiques que pour les orthodoxes, alors qu'ils cherchent à guérir la blessure de leur division en ce début du troisième millénaire. Sur la base de cet héritage commun, les uns et les autres doivent étudier comment la primauté, la synodalité et leur interrelation peuvent être conçues et exercées aujourd'hui et à l'avenir. »*

Tout en respectant leur tradition et leur identité doctrinaire, dogmatique, ecclésiologique et liturgique, on peut observer, une réelle volonté de la part des catholiques et orthodoxes d'entamer un vrai dialogue, soit sur des sujets théologiques que sur des sujets transversaux (la sécularisation dans le monde contemporain, la bioéthique, la crise écologique, la relation entre la pauvreté et le désordre économique, la violence dans l'univers politique d'aujourd'hui).

Nous sommes obligés de souligner des dangers qui hantent le dialogue interconfessionnel: tant les orthodoxes que les catholiques voient surtout les difficultés qui viennent de l'autre Église, de leur manière de faire la théologie, de leurs conceptions morales, de l'organisation et des pratiques de chaque Église. Mais certains obstacles sont le fait des orthodoxes et des catholiques eux-mêmes. Je voudrais en citer quelques-uns :

**La méconnaissance de l'autre.** Beaucoup des catholiques et des



orthodoxes croient connaître les autres. En réalité, ils les voient avec des lunettes déformantes, avec les préjugés qu'ils ont hérités de leur formation, ou de leur manque de formation, du catéchisme élémentaire qu'ils ont reçu. Ils ne cherchent pas à découvrir l'autre dans sa vérité.



**La fidélité au traditionalisme et la peur du changement.** La Tradition est une valeur fondamentale pour les croyants des deux églises. Elle est la transmission vivante continue du trésor de la foi, une Parole fidèle capable de parler à des peuples nouveaux et de les convertir en Peuple de Dieu. Or, pour beaucoup de croyants, la Tradition est un trésor fermé, intouchable, sans évolution possible (qui se dégrade dans le traditionalisme). Pour les traditionalistes tout changement de la Tradition serait comme la mort de la Tradition. De plus, la Tradition – transmission du kérygme – est souvent confondue avec des traditions nées de cultures passagères ou locales.

**Le fondamentalisme.** Le fondamentaliste croit pouvoir protéger son identité contre les menaces extérieures en considérant comme absolus tous les aspects de sa religion, sans aucun esprit critique.

Le Concile de Crète a condamné sévèrement le fondamentalisme : « En tant que zèle que la connaissance n'éclaire pas (Romains 10,2), le fondamentalisme constitue une manifestation mortifère de religiosité. La véritable foi chrétienne, calquée sur la Croix du Seigneur, se sacrifie sans sacrifier ; c'est pourquoi elle est le juge le plus inexorable du fondamentalisme, quelle qu'en soit l'origine. »

**L'autosuffisance.** L'orthodoxe et le catholique est conscient que son Eglise

lui offre de grands cadeaux. Il croit que sa tradition est si riche qu'il n'a pas besoin des trésors des autres. Il est prêt à donner, à partager, mais il ne croit pas nécessaire ni utile de recevoir quelque chose des autres. Il lui reste à faire l'expérience de l'échange des dons, à reconnaître en toute humilité qu'il y a autant de bonheur à recevoir qu'à donner!

Finalement, l'un des problèmes les plus importants du dialogue interconfessionnel est celui de la **réception**. Il faut le reconnaître : les documents des différents dialogues interconfessionnels sont lus par une poignée de personnes. Aussi les avancées sont ignorées par la plupart des fidèles. Or, à présent, le vrai enjeu est de transférer ces discussions du haut niveau théologique des groupes internationaux au niveau paroissial.

Sans épuiser le sujet, nous avons essayé de vous montrer que les Eglises Orthodoxes et Catholique ont des tâches à entreprendre et poursuivre avec honnêteté et courage le combat pour l'unité « dans la charité et la vérité ». Malgré ses difficultés, le Concile de Crète en juin 2016 s'est attelé à cette mission. Le patriarche de Constantinople, en 1902, en était conscient : le renouveau de la communion entre des Eglises orthodoxes dispersées est indissociable de la restauration de l'unité entre toutes les Eglises. Dans les deux cas, l'Eglise, les Eglises doivent construire une véritable communion. C'est tout ce que leur demande et nous demande le Christ au moment où il va vers son sacrifice pour la vie du monde, quand il prie son Père : *Que tous soient Un pour que le monde croie ! (Jean 17, 21).*

*Bogdan Paiu*



## ✠ RĂSPUNS LA ÎNTREBĂRILE ✠ TINERILOR CITITORI

### Biserica Ortodoxă astăzi poate face abstracție de reconcilierea cu celelalte două confesiuni creștine istorice ale Europei : catolicismul și protestantismul ?

Europa de astăzi, într-un context de secularizare acută, are nevoie stringentă de vindecarea memoriei ei creștine, mai precis de recunoașterea și restabilirea legăturii firești și indispensabile dintre identitatea și memoria ei și – de aici – de o reconciliere sinceră, responsabilă și constructivă între cele trei confesiuni creștine istorice continentale.

În țara noastră (exemplul cel mai bun Transilvania) a existat o lungă tradiție de toleranță confesională, înainte ca să primim lecții de la Bruxelles din punctul acesta de vedere. Nevoia de vindecare a memoriei creștine a Europei este acută, iar dezbaterile despre semnificația credinței creștine trebuie să plece de la ceea ce ne este comun, și aceasta ne este, în primul rând, Sf. Scriptură. Și Augustin de Hipona și Maxim Mărturisitorul și Luther ar fi acceptat că orice centrare a credinței personale trebuie să țină cont de revelația (descoperirea) dumnezeiască în Sf. Scriptură.

În acest sens nu trebuie uitat că înaintea scrierii, care apare mai târziu, învățăturile Mântuitorului Hristos au circulat la început prin viu grai, deci a existat mai întâi o tradiție orală, care face parte din Sfânta Tradiție a primului mileniu creștin al Bisericii ;



așadar, cele două izvoare ale revelației dumnezeiești sunt *Sf. Scriptură și Sf. Tradiție*. În centrul Sf. Tradiții stau scrierile Sfinților Părinți și deciziile Sinoadelor ecumenice, ale căror învățături sunt exprimate în și prin cultul liturgic al Bisericii, și în special prin Sfânta Liturghie.

Sf. Tradiție, în general, și scrierile patristice, în special, fascinează pe căutătorii adevărului din profunzime și ai misterului divin, și trebuie să menționăm că există o serie de teologi protestanți care se întorc acum la rădăcinile patristice ale doctrinei creștine.

Unul dintre cei mai importanți teologi luterani, Jaroslav Pelikan (1923-2006), profesor la Yale University și unul dintre cei mai mari specialiști în istoria creștinismului, a făcut pasul și s-a convertit la ortodoxie cu opt ani înainte de a-și da sfârșitul. A fost un om care cunoștea vreo 20 de limbi, care a scris *”Istoria credinței creștine”* în 5 volume, (o carte foarte interesantă tradusă admirabil și în lb. română, la Ed. Polirom) și a fost înmormântat de un sobor de preoți de la Seminarul Teologic Ortodox Saint Vladimir (SUA), un gigant, un geniu, o forță de sinteză remarcabilă, o pildă interesantă de studiat pentru viitor.



Jaroslav Pelikan este și autorul unei cărți despre J.S.Bach, considerat cel de-”al 5-lea evanghelist al Europei”, iar Bach a fost fundamental un luteran. El a creat o cultură muzicală fără de care nu ne putem imagina astăzi Europa, poate și pentru a compensa lipsa unei medieri iconice tipic răsăritene a misterului, și a unei experiențe sacramentale în termenii participativi mistici ai Răsăritului creștin.

### Complementaritatea Orientului și a Occidentului creștin

Orientul și Occidentul creștin sunt două civilizații care, în Europa, trebuie să fie complementare : (simplificând) civilizația contemplativă și mistică a Orientului creștin european, ar trebui să se completeze cu cea rațională, critică și progresistă a Occidentului creștin, accentuând un lucru esențial, că omul nu poate să fie nici simplu suflet fără trup (adică descarnat de istorie, de nevoile pe care le presupune contemporaneitatea), iar pe de altă parte nu poate să fie doar o mașinărie de făcut bani, doar o gândire pură în stadiu pur, ci are nevoie în primul rând de această simbioză antropologică.

Sperăm ca această formă de reconciliere în jurul credinței creștine să ne anime pe viitor, întrucât avem foarte multe lucruri de apărut împreună, din orice confesiune am face parte, și când spun aceasta mă refer la familie, la libertatea de conștiință, la comunitățile noastre vii (comunități spontane agregate în jurul unor valori comune), reconciliere care ține de un front civilizațional, și care este un imperativ al momentului.

Fără a fi acuzați de conotații

rasiste, căci nu sunt nici în intenția, nici în scopul acestor rânduri, menționăm doar că actualmente în Europa trăiesc 52 de milioane de musulmani, care în câteva zeci de ani vor constitui un continent musulman. Aceeași accelerată creștere se înregistrează și în America, unde – în doar 30 de ani – musulmanii vor atinge același număr, ca și în Europa de astăzi.

Datele statistice dovedesc că, la rata actuală de expansiune a Islamului, aceasta va fi religia dominantă a lumii în următorii ani. În țările dezvoltate ale Europei, ca și în SUA și Canada, se urmărește deja o „coranizare” planificată a culturii și a societății în general, prin mijloacele media, ale politicii, educației, etc. Așadar, copiii - și mai ales nepoții noștri – vor trăi într-o lume islamizată în majoritatea ei.

Este timpul, măcar în acest ultim ceas, să conștientizăm învățătura Bisericii creștine, care ne îndeamnă să dăm naștere la copii, căci orice neam și orice civilizație care nu mai dă naștere la copii se autocondamnă, mai întâi la subordonare și apoi la dispariție.

Niciodată nu suntem prea tineri sau prea bătrâni ca să ne apărăm împreună (cei din Răsărit și cei din Apus) identitatea, memoria și valorile creștine ale continentului nostru, căci așa cum inspirat spunea Patriarhul României, PF. Daniel: „în Biserică toți suntem tineri, dar de vârste diferite”. De fapt, acesta este și darul cel mai de preț al lui Dumnezeu pentru noi, dreptmăritorii creștini, o veșnică tinerețe a sufletului „o tinerețe fără bătrânețe și o viață fără de moarte”.



## FAPTUL CĂ NOI ROMÂNII SUNTEM PREPONDERENT ORTODOCȘI NU FACE CA ROMÂNIA SĂ FIE ASTĂZI LA COADA CELORLALTE ȚĂRI EUROPENE?

Evanghelia lui Hristos și Biserica ortodoxă nu țin pe loc progresul cultural, tehnologic sau economico-financiar al României, ci din contră. În fața distrugerii programate a nădejzii și încrederii acestui popor, pe care politicienii au realizat-o cu prisosință în ultimii 30 de ani, Biserica a ținut și ține steagul sus prin cuvântul lui Hristos, care ne asigură: „*În lume multe necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea!*” (Ioan 16,33). În plus, între cult și cultură există o relație indispensabilă exemplificată scurt și cuprinzător în sintagma: ”sufletul culturii este cultura sufletului”.

Sigur că ne-am obișnuit să admirăm, să prețuim și să fim de fiecare dată plăcut impresionați și chiar entuziasmați de realizările imense ale societăților occidentale din perioada modernă și post-modernă care, într-adevăr, ne oferă obiective splendide ce țin de progresul cultural-artistic, tehnologic, și economico-financiar al acestora. Trebuie însă să admitem că există - într-o altă cadență, cu un alt ritm și cu o liniștire a inimii - o simplitate, un minimalism estetic, o fascinație, o frumusețe a lumii noastre rărăritene, în acest spațiu ortodox, care și ea trebuie pusă în valoare.

Avem în România, și în general în spațiul creștin ortodox, o adevărată oază de frumusețe interioară, care este inimaginabilă, care izvorăște din splendoarea înțelepciunii umane, și care ne descoperă, nu doar bogăția de cunoaștere discursivă, ci cunoașterea inteligenței

spirituale cognitive și emoționale a omului, un tot de care astăzi avem atât de mult nevoie. Sigur că este foarte bine să admirăm și să împrumutăm ceea ce este bun de la Occident, dar – în același timp – nu trebuie să neglijăm nici ethosul nostru spiritual moștenit de milenii.

În plus, tinerii noștri ortodocși ce trăiesc, studiază sau muncesc în mijlocul lumii occidentale, nu trebuie să se teamă cumva sau să se rușineze că sunt ortodocși, că fac parte din elita duhovnicească pe care Duhul Sfânt a dăruit-o lumii prin Ortodoxie. În Biserica creștină apostolică a etniei noastre române suntem de veacuri colegi de bancă cu voievozii neamului nostru. Suntem o Biserică care stă pe jertfa martirilor și pe moaștele sfinților acestui neam.

România este întregă pentru că între Transilvania, Moldova și Țara Românească articulațiile, prin trecătorile munților, le-au făcut morții noștri cei mai sfinți, către locurile de Liturghie, de aceea ei sunt considerați și venerați, pe drept cuvânt, ca fundament al unității noastre naționale.

În spatele bisericii noastre stă toată tradiția voievodală a unui neam, care a mers înainte deoarece cultura română poartă cu sine mucenicia neamului întreg. Ortodoxia o trăim până la capăt, dar capătul ei nu este aici, în lumea aceasta. Nu zidurile țin sufletele, ci rugăciunile, postirile, bucuria de a trăi împreună taina aceasta a unei ortodoxii dinamice.

Cel care gândește cu banul, nu poate vorbi decât despre bani, căci



banul este ca un drog: crează mai întâi curiozitate, apoi interes, apoi dependență, și apoi înnebunește pe cei care vor să-l câștige uitându-l pe Dumnezeu. Așa cum avem sfinți care au devenit „nebuni pentru Hristos”, avem – din păcate - cu mult mai mulți dintre cei care au devenit „nebuni pentru Mamona” (zeul banului). Sf. Antonie cel Mare are un citat în Pateric, care spune așa: „*Vor veni vremuri în care cei nebuni vor spune despre cei întregi la minte că sunt nebuni, pentru că nu sunt asemeni nebuliei lor*”.

În contextul actual european, la nivelul țărilor și construcției europene la

care încă asistăm, este lipede că aducerea împreună a celor trei mari filoane, culturale, emoționale și teologice, care sunt Ortodoxia, Catholicismul și Protestantismul, este misiunea pe care ar trebui să ne-o asumăm ca generație, pentru că altminteri, degeaba ne lamentăm în fața proliferării islamului și degeaba ne lamentăm că secularizarea cunoaște noi culmi (încât un arhiepiscop luteran poate să fie de acord cu niște realități parabiblice). E limpede că Europa de astăzi este suferindă și că ***o bună parte din terapie se află tocmai acolo unde alții văd doar o înapoiere.***

## DE CE BISERICA ORTODOXĂ NU ACCEPTĂ INCINERAREA MORTILOR ?

În conformitate cu învățătura Bisericii noastre, primită de la Însuși Hristos - Fiul lui Dumnezeu, omul este înzestrat cu calitatea de *persoană*, pentru că a fost creat după chipul lui Dumnezeu. Cel unic în ființă și întreit în persoană: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

Prin această calitate, fiecare om este o ființă personală, unică și irepetabilă, în care se oglindește conștiința, lumina, veșnicia și iubirea Preasfintei Treimi. Prin conștiința sa (atribut ce ține doar de calitatea sa de persoană, creată după chipul lui Dumnezeu), omul conlucrează cu harul divin necreat, prin credința și trăirea sa, spre dobândirea vieții celei veșnice în Împărăția iubirii Preasfintei Treimi.

Calitatea de persoană - în care sunt cuprinse unicitatea, irepetabilitatea, integritatea și identitatea persoanei umane, conștiința, libera voință, dragostea și eternitatea - rezidă în sufletul omului, iar trupul este templul

acestui suflet nemuritor de origine divină, după cum ne învață Sf. Ap. Pavel: „*Nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi, pe care-L aveți de la Dumnezeu și că voi nu sunteți ai voștri?*” (I Cor. 6, 19).

Așadar, în același fel în care sufletul omului este indispensabil de Dumnezeu, a cărui oglindă este, tot așa și trupul omului este indispensabil de sufletul lui, atât în viața aceasta cât și dincolo de ea, pentru că prin sufletul pe care îl poartă în el, trupul se îndumnezeiește. Îndumnezeirea trupului și a materiei, prin suflet, care este flacăra vieții veșnice și a dumnezeirii din noi, ne-a fost propoveduită de Mântuitorul Hristos și garantată de Învierea Sa din morți, cu un trup îndumnezeit, precum și la Cina cea de Taină.

Trupul îndumnezeit, la care suntem chemați cu toții, cei care credem și mărturisim Învierea lui Hristos, iese din incidența





dimensiunilor materiei (timp, spațiu, volum și greutate), și în taina veșniciei va acompania în eternitate sufletul omului, în Împărăția cea veșnică a luminii Preasfintei Treimi.

Așa se explică faptul că omul, după moartea trupului, rodind în Împărăția lui Dumnezeu, se întâlnește în unitatea și în integralitatea ființei sale cu persoanele dragi din care s-a născut și cu care a trăit aici pe pământ (părinți, frați surori, soți, copii ...). Această bucurie dumnezeiască a *regăsirii* este de fapt prefigurarea *raiiului*, de care ne vorbește Biblia, pe când veșnica tristețe a căutării celor dragi, fără posibilitatea de a-i mai reîntâlni vreodată, este prefigurarea *sheolului, hadesului sau a iadului* (locul căutării celei veșnice).

**Arzând trupul omului după moarte**, distruge comuniunea acestei trinități (trup, suflet, spirit), care înseamnă „*pașaportul*” tău ca persoană unică și irepetabilă în veșnicie, altfel spus, te rupi definitiv de arborele genealogic-spiritual al identității tale, care te reprezintă în veșnicie, și fără de care veșnicia nu poate fi decât un *iad*, adică un loc al tristeții și al căutării celei veșnice. Orice regăsire în această situație cu persoanele care te-au precedat în neamul tău, precum și cu cele care ți-au succedat, este exclusă.

*Incinerarea trupului de bună voie (din libera voință a omului) este un păcat de neiertat, pentru că rupe legătura dintre suflet și trup, dintre Dumnezeu și om, dintre lumea aceasta și lumea veșnică, dintre noi și cei plecați ca să ne aștepte acolo, dintre noi și cei pe care suntem chemați să-i așteptăm, la rândul nostru, acolo.*

Veșnicia nu poate fi concepută fără integralitatea persoanei, cea care ne identifică în fața lui Dumnezeu, dar și în fața neamului în care am fost lăsați să trăim pe acest pământ, ca într-o anticameră a vieții veșnice. De aceea Sf. Ap. Pavel - referindu-se la învierea trupurilor (după modelul lui Hristos, care nu a fost ars, ci îngropat), și la regăsirea cu cei dragi, adică a celor care și-au păstrat integritatea ființei și identitatea în neamul respectiv - ne încredințează: „*Căci precum în Adam toți mor, tot așa și în Hristos toți vor învia, dar fiecare în rândul cetei sale (a neamului său) ...*” (I Cor. 15, 22-23).

Exemplul cel mai concret în acest sens ni-l oferă Însuși Mântuitorul Hristos atunci când compară omul (în perspectiva învierii) cu bobul de grâu, care trebuie să moară și să fie băgat sub brazdă, ca apoi să dea roada sa. De aceea, în tradiția timpurie a Bisericii, coliva care se prepară din grâu fiert și care este strâns legată de ritualurile de înmormântare, este simbolul Învierii.

Închipuiți-vă că acest bob de grâu, în loc să fie băgat sub brazdă, ca să dea roada sa, ar fi ars! Ar mai rodi el, îndeplinindu-și menirea sa? Bineînțeles că nu! Așa se întâmplă cu toată materia binecuvântată de Dumnezeu și aferosită spre îndumnezeire, prin roada ei perpetuă, iar dintre toate existențele materiale, trupul omului este cea mai sfințită materie (prin botez, mirungere, euharistie și alte sfinte taine), pentru că este locaș sau templu al Duhului Sfânt, altfel spus al veșniciei pentru care am fost creați !

„*Și Iisus a zis: Eu sunt învierea și viața; cel ce crede în Mine, chiar de va muri, tot viu va fi (Ioan 11, 25).*

*Redacția*



## ✠ IN MEMORIAM ✠

### SPIRIDON PUIU GANEA

(+ 27 martie 2019)

Le mercredi 3 avril 2019, en présence de SE. Mgr Joseph, le Métropolitite d'Europe Occidentale et Méridionale, on a célébré l'office de funéraille de M. Spiridon Puiu Ganea en l'église de la Sainté Trinité au Grand-Lancy, Genève.

M. Puiu Ganea a été un des fondateurs et des bienfaiteurs de la Paroisse orthodoxe roumaine de „Saint Jean-Baptiste” de Genève, ainsi que de la Paroisse orthodoxe roumaine de „Tous les Saints Roumains” de Lausanne.

Spiridon Ganea est né le 4 octobre 1929 dans la ville de Târgoviște. Il a fait ses études primaires et secondaires dans sa ville natale. Il a obtenu son baccalauréat en 1948 au lycée théorique „Enăchiță Văcărescu”. Entre 1950 et 1956, il poursuit sa formation à l'Institut des Beaux-Arts „Nicolae Grigorescu” de Bucarest, avec une spécialisation en scénographie, et il obtient le Diplôme de peintre scénographe pour le spectacle „Don Carlos” (1956-1957).

Pendant ses études (1949-1955), il collabore avec le Théâtre de l'armée de Bucarest en tant que peintre. Il a ensuite travaillé comme peintre scénographe au théâtre municipal „Lucia Sturdza Bulandra” (1957-1960) et au théâtre „Constantin Tanase” (1960-1974) collaborant en même temps avec d'autres théâtres partout dans le pays. Certains spectacles, auxquels il a collaboré, ont aussi été

présentés à l'étranger à Trieste, Munich, Berlin et Budapest.

En 1974, il quitte le pays avec sa fille et ils trouvent refuge à Genève. Sa femme Sofia a finalement pu quitter la Roumanie et les rejoindre en 1976. Après deux ans de séparation la famille est à nouveau réunie.

En 1975 et 1976, il présente ses deux premières expositions de peinture sur bois à la galerie „Le Temps qui passe” dans le canton de Vaud. Entre 1975-1986 il a été engagé comme décorateur au Grand Théâtre de Genève.

En 1986, M. Puiu Ganea et M. Christian Jorio, son collègue et ami du Grand Théâtre, ont fondé une école internationale de décors de théâtre, avec l'aide de Mme Ioana Munzer de Genève. Cette école unique en Europe, a offert une formation accélérée, mais complète de décorateurs de théâtre et d'intérieur.

Son grand ami et ancien collègue de l'Institut des Beaux-Arts Ion Ipser, également scénographe, l'a rejoint et ensemble ils ont formé en 20 ans environ 360 élèves venus du monde entier pour apprendre ce métier, dont M. Ganea était si passionné et fier de le partager avec ses élèves de tous âges.

M. Ganea a travaillé comme directeur et professeur jusqu'en 2001, année où il a pris sa retraite.

L'École de décors de théâtre, avec ses collaborateurs et ses étudiants, a créé les peintures de la chapelle orthodoxe de Lausanne, l'iconographe



réalisée par Monsieur Ion Ipser (les peintures ont été dédiées à la couronne roumaine, le 12 mai 1996), ainsi que de l'iconostase de l'église du Grand-Lancy à Genève (en collaboration avec M. Victor Feodorov, qui a continué l'activité de M. Ganea à l'École de décors de théâtre).

Pour toute cette activité pleine d'abnégation, de talent créateur et de dévouement pour une noble cause, Son Eminence Mgr Josef, Archevêque et Mitropolit de l'Europe Occidentale et Méridionale, lui a accordé deux distinctions spéciales, nommées Gramata Métropolitaine. Pour rendre hommage à son père Ion Ganea, soldat pendant la Première guerre mondiale (1914-1918), M. Ganea a financé et participé à la rénovation des croix sur les tombes des soldats roumains au cimetière militaire roumain de Soultzmatt en Alsace, où 553 prisonniers sont inhumés dans des tombes individuelles et 125 autres dans deux tombes communes.

M. Ganea a toujours été la locomotive des actions politiques des réfugiés roumains à Genève et à Lausanne, et sans son ambition, son enthousiasme et sa persévérance, ces actions n'auraient pas été réalisées ou n'auraient pas abouties.

Cette gerbe de fleurs n'est qu'un modeste hommage offert par les paroisses de Genève et Lausanne représente, en toute simplicité, les remerciements des fidèles des ces deux paroisses, soient-ils jeunes ou âgées, plus anciens ou plus récents, pour tout ce que M. Puiu Ganea nous a laissé en héritage, un exemple à suivre.

En demandant à Dieu de lui pardonner et de nous pardonner, pour tout ce que nous avons commis de mal, je transmets à la famille en deuil et aux amis proches nos sincères condoléances.

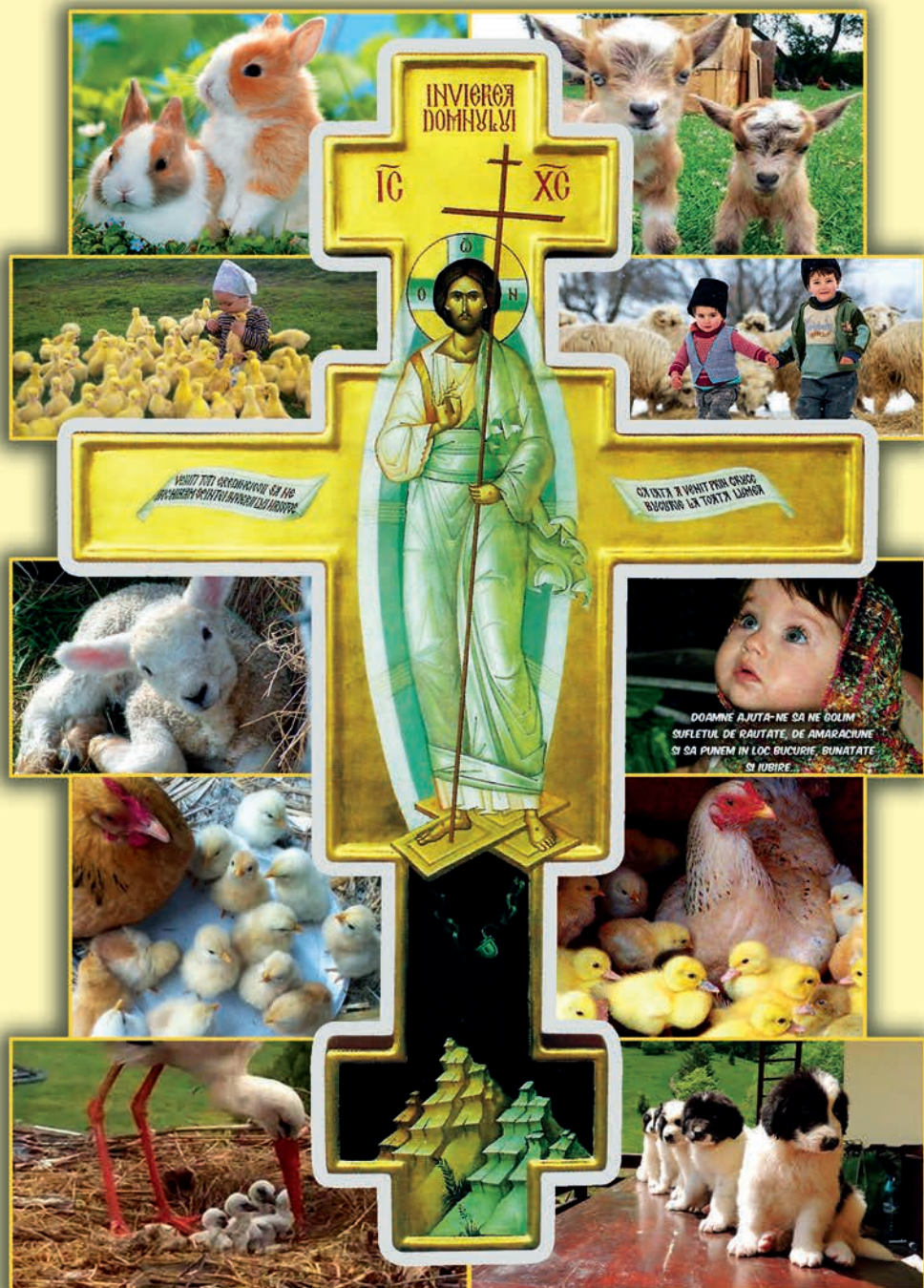
*Que Dieu repose son âme dans la lumière de Son Royaume !*

*Père Adrian Diaconu*



*Iconostasul capelei românești din Lausanne executat de pictorii Ion Ipser și Puiu Ganea, la Școala de decoruri de teatru din Geneva, în 1995*

# HRISTOS A ÎNVIAT !



# ADEVĂRAT A ÎNVIAT !